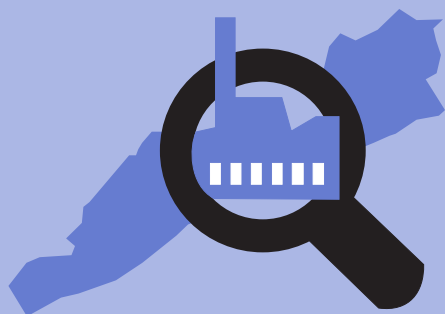

L'Observatori de la Competitivitat Empresarial

1 r s e m e s t r e d e 2 0 0 6

**L'Observatori de la Competitivitat Empresarial
1r semestre 2006**

Informe elaborat per Joan Ripoll i Alcón,
Amb la col·laboració de Josep M. Raya, Àlex Araujo, Rosa Lozano i Elisenda Federico

Editat pel Consell Comarcal del Maresme

Índex

RESUM EXECUTIU	3
CONJUNTURA INTERNACIONAL	7
Conjuntura econòmica mundial: es confirmen les perspectives favorables.	7
Europa, continua l'estancament	8
Economia espanyola: fortalesa de la demanda interna, debilitat de la demanda externa	8
CONJUNTURA DE L'ECONOMIA DE CATALUNYA DURANT EL 1r SEMESTRE DE 2006 . . .	9
Construcció i serveis, motors de l'oferta productiva catalana	9
El dinamisme de la demanda interna	11
RESULTATS DE L'ENQUESTA DE L'OBSERVATORI DEL 1r SEMESTRE DE 2006	13
Introducció	13
Caracterització de la mostra d'empreses	13
Factors de competitivitat i posicionament de mercat	17
Anàlisi de l'evolució de les perspectives empresarials de la comarca	29
Valoració de la competència territorial	33

Resum executiu

L'Observatori de la Competitivitat Empresarial és una iniciativa del Consell Comarcal del Maresme (CCM) i de l'Escola Universitària del Maresme (EUM) nascuda ara fa un any amb la voluntat decidida de consolidar-se com l'instrument d'anàlisi econòmica de la comarca.

En particular, i tal com comentàvem en edicions anteriors, l'objectiu d'aquest projecte és valorar periòdicament el nivell de competència de la indústria i els serveis del Maresme, tot analitzant la conjuntura i les perspectives econòmiques de la comarca, a partir d'un pannell d'empreses que per la seva dimensió i característiques són una mostra molt representativa del dinamisme de l'activitat econòmica d'aquest territori.

Aquest tercer número de l'Observatori s'estructura en tres apartats. A la primera secció s'apunta l'evolució de la conjuntura econòmica internacional. La segona part descriu els trets més rellevants de l'economia de Catalunya durant els primers mesos de 2006. Finalment, al tercer apartat presenta l'anàlisi dels resultats de l'enquesta corresponent al primer semestre de 2006.

Les principals conclusions de l'Informe que ara presentem agrupades en quatre àrees: Conjuntura de l'economia catalana, Competitivitat i posicionament en el mercat, Perspectives empresarials al Maresme i Valoració de la competència comarcal, mostren l'evolució de la competitivitat i de les expectatives de les empreses del Maresme entre el primer semestre de 2005 i el primer semestre de 2006.

Conjuntura de l'Economia de Catalunya

- Durant el primer semestre de 2006, l'activitat econòmica de Catalunya ha registrat una taxa de creixement real entorn al del 3,5 per cent, tot confirmant la tendència alcista iniciada a mitjans de 2005.
- El patró de creixement de l'economia catalana continua basant-se en el dinamisme del sector de la construcció i dels serveis. Des de la perspectiva de la demanda, l'expansió un semestre més s'explica pel fort creixement de la demanda interna associada a l'augment del consum privat i la major inversió en habitatge. Amb tot, s'observa un cert canvi en la composició del patró de creixement, conseqüència de la recuperació de la inversió productiva i la reactivació de les exportacions.
- Les incerteses de futur per a l'economia catalana continuen estant associades a problemes estructurals vinculats a la persistència del diferencial d'inflació i la disminució paulatina de la productivitat.

Factors de competitivitat i posicionament de mercat

- L'anàlisi de la qualificació dels treballadors i la seva distribució per funcions i sectors d'activitat revela una millora generalitzada en el nivell de qualificació dels treballadors, amb independència del sector econòmic que es consideri.
- Els esforços tecnològics de les empreses es concentren en la implantació de sistemes de gestió i sistemes d'informació, però encara és limitat l'impacte de les noves tecnologies en les activitats de distribució i comercialització.
- Es consolida la sensibilitat de les empreses per la recerca, com així ho testimonia l'augment del nombre d'empreses que han innovat els seus productes o serveis, la major rellevància de la gestió activa dels actius de propietat intel·lectual i l'ús creixent de d'eines de redefinició i control dels processos productius.
- Les empreses de l'*Observatori* eviten la competència via preus i costos i opten per estratègies basades principalment en la qualitat del producte i/o servei que presten, una opció que ha guanyat terreny durant el primer semestre de 2006, tot desbancant del primer lloc de la classificació la preferència per la diferenciació del producte i/o servei.
- L'evidència sobre la presència de les empreses de l'*Observatori* als mercats nacionals i estrangers confirma de manera aclaparadora l'elevat grau d'internacionalització de les distintes companyies, que ja s'apuntava en l'Informe del primer semestre de 2005.
- Els resultats de l'*Indicador Síntetic de Competitivitat del Maresme (ISCM)* en el primer semestre de 2006 revelen una millora de la competitivitat. Amb aràcter general, la formació dels treballadors, el grau d'internacionalitat de les companyies, els aspectes vinculats amb la recerca, desenvolupament i innovació i l'ús de noves tecnologies guanyen pes a l'hora d'explicar l'evolució de la competitivitat de les empreses del Maresme.

Perspectives empresarials al Maresme

- La millora de la conjuntura econòmica i de les expectatives empresarials en el conjunt de Catalunya, ha tingut el seu reflex en un major dinamisme de l'activitat empresarial a la comarca del Maresme durant la primera meitat de 2006, tot confirmant les tendències que ja apuntaven els resultats de l'enquesta del segon semestre de 2005 de l'*Observatori de la Competitivitat Empresarial*.
- Paral·lelament, aquesta consolidació de la conjuntura econòmica favorable de principis de 2006 explica que, aproximadament, el 64 per cent de les empreses que integren la mostra de l'*Observatori* manifestin la voluntat decidida d'ampliar la seva activitat al Maresme durant els propers cinc anys, mentre que quasi el 73 per cent preveu expandir el seu negoci fora de la comarca del Maresme.
- Finalment, la millora continuada de les expectatives observada el darrer any també ha influït positivament en la percepció de les empreses entrevistades sobre l'evolució particular de la conjuntura dels municipis on estan instal·lades, sobre la situació econòmica de la comarca del Maresme i la seva influència sobre l'activitat empresarial o sectorial.

Valoració de la competència municipal i comarcal

- En un escenari de creixent competència interna i externa, la pràctica totalitat dels aspectes valorats en termes de competència territorial registren un augment de la seva puntuació en relació a l'any anterior, destacant l'augment de la sensibilitat que adquireixen factors estratègics com la proximitat als proveïdors, l'accés a noves tecnologies i la facilitats de finançament en un context de tipus d'interès creixents, però també la necessitat d'una legislació adequada i d'ajusts institucionals com subvencions. Per contra, les empreses continuen puntuant negativament el *"bon preu del sòl"* i els *"mercats amb poca pirateria"*.
- Les empreses de l'*Observatori* han intensificat l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació. Aquests resultats han anat acompanyats, per primera vegada, d'una millora significativa de la seva opinió sobre el grau d'implantació de les noves tecnologies a nivell municipal i comarcal.
- De la mateixa manera, durant el segon semestre de 2006, les empreses de l'*Observatori* han experimentat un augment molt notable en el seus esforços per dur a terme una activitat industrial respectuosa amb el medi ambient.

Conjuntura internacional

CONJUNTURA ECONÒMICA MUNDIAL: ES CONFIRMEN LES PERSPECTIVES FAVORABLES

El creixement mundial de 2006 ha mostrat una fortalesa notable, com així ho avalen les revisions a l'alça de les estimacions dels principals organismes a nivell internacional, que situen la taxa de creixement mundial en el 4 per cent, impulsades pel dinamisme de l'activitat econòmica als Estats Units i de les economies emergents de l'Est d'Àsia però també per l'incipient recuperació a Europa i la consolidació de l'activitat al Japó.

Quadre 1. Perspectives de creixement mundial

Variació percentual respecte l'any anterior	2003	2004	2005	2006 estimació
Països OCDE	2,0	3,3	2,8	3,1
Estats Units	2,7	4,2	3,2	3,4
Japó	1,8	2,3	2,6	2,7
Regne Unit	2,1	3,3	1,9	2,7
Unió Europea (zona euro)	0,7	1,8	1,3	2,4
Alemanya	-0,2	1,1	0,9	2,0
França	0,9	2,1	1,2	2,4
Espanya	3,0	3,1	3,4	3,4
Països no OCDE	6,3	7,2	6,3	5,9
Amèrica Llatina	1,7	5,9	4,3	4,8
Economies emergents de l'Est d'Àsia	3,2	5,9	4,5	4,9
Xina	10,0	10,1	10,2	10,0
Índia	7,2	8,0	8,5	8,3
Economia Mundial	4,0	5,1	4,2	4,1

Font: Elaboració pròpia a partir de OCDE i World Economic Outlook del FMI

Malgrat aquestes favorables perspectives de creixement, el context internacional no està exempt de riscos. En primer lloc, els conflictes geopolítics han agreujat la persistència dels elevats preus energètics i de les primeres matèries associada a la major demanda dels països emergents, especialment Xina i Índia. Fins ara, el seu impacte en l'economia mundial ha estat moderat, gràcies a la major eficiència energètica, el menor protagonisme dels mecanismes d'indexació salarial i el caràcter gradual de la pujada de preus. Segon, els desequilibris exteriors són un altre factor de risc. L'important dèficit per compte corrent dels Estats Units en contrast amb el fort superàvit de les economies asiàtiques i països exportadors de petroli generen incertesa sobre l'expansió del comerç i de les finances internacionals.

EUROPA, CONTINUA L'ESTANCAMENT

Tot apunta que l'activitat productiva a la Unió Europea (UE) ha iniciat finalment una fase de recuperació del creixement econòmic. Així, durant el primer semestre de 2006 el PIB de la UE-25 va augmentar en un 2,2 per cent, impulsat per la recuperació del consum privat, l'acceleració de la inversió i l'impuls de les exportacions. El tradicional dinamisme de la producció dels darrers anys a països com Irlanda, Grècia i Espanya on el creixement real del PIB ha superat el 3,5 per cent, s'ha vist reforçat per la reactivació d'algunes de les grans economies de la zona euro com Alemanya, França i Itàlia on les previsions situen el creixement real entorn a l'1,5 per cent.

Tanmateix, l'evolució econòmica de la zona euro en el futur més immediat es pot veure condicionada, tant per la incertesa política i institucional, com per la necessitat d'endegar reformes estructurals que permetin impulsar la productivitat en el marc de l'Agenda de Lisboa.

ECONOMIA ESPANYOLA: FORTALESA DE LA DEMANDA INTERNA, DEBILITAT DE LA DEMANDA EXTERNA

L'economia espanyola durant el primer semestre de 2006 ha presentat unes taxes de creixement del PIB del 3,5 per cent, uns registres àmpliament superiors a la mitjana de la zona euro. Aquesta evolució tan favorable continua basant-se en la fortalesa de la demanda interna, per bé que destaquen molt positivament la clara millora de la indústria i la recuperació de les exportacions.

Aquesta evolució dibuixa un escenari amb una composició del creixement més equilibrada entre demanda interna i demanda externa. Amb tot, el deteriorament recurrent del compte corrent de la balança de pagaments i l'elevada inflació, la més alta de la zona euro, delaten els problemes de competitivitat que presenta l'economia espanyola.

La conjuntura de l'economia de Catalunya durant el 2006

Durant el primer semestre de 2006, l'activitat econòmica de Catalunya va confirmar el dinamisme demostrat a la segona meitat de l'any anterior, com així ho avalen les dades de la comptabilitat trimestral d'Idescat. Així, la taxa de creixement del PIB durant els primers sis mesos de l'any 2006 fou del 3,5 per cent, una xifra idèntica a l'economia espanyola i notablement superior a les de la zona euro i la UE-25.

La consolidació d'aquesta fase expansiva de l'economia catalana, que reproduceix la pauta de comportament seguida en els tres anys anteriors, s'explica tant pel dinamisme de la construcció i els serveis com per l'expansió de la demanda interna associada a l'augment del consum privat i de la inversió en habitatges.

CONSTRUCCIÓ I SERVEIS, MOTORS DE L'OFERTA PRODUCTIVA CATALANA

Des del vessant de l'oferta, el patró de creixement de l'economia catalana ha continuat basant-se en l'expansió continuada de la producció del sector de la construcció i dels serveis. Tanmateix, la característica més destacada de la conjuntura econòmica del primer semestre d'enguany és la recuperació de l'activitat industrial.

Quadre 2. Evolució del Producte Interior Brut de Catalunya per sectors d'activitat (03-06)

Base 2000	2001	2002	2003	2004	2005	Trimestres 2005				Trimestres 2006	
Variació anual percentual						I	II	III	IV	I	II
Agricultura	2,2	4,6	1,4-	0,3	2,6-	4,3-	2,9-	1,7-	1,4-	0,8	2,7
Indústria	2,7	0,7-	0,3-	1,0	0,1	0,7-	0,2-	0,1-	0,4	1,5	1,4
Construcció	7,8	6,2	5,2	5,0	5,4	4,3	5,2	6,1	6,1	5,8	5,8
Serveis	2,9	3,1	3,2	3,7	4,3	4,2	4,3	4,4	4,4	4,1	3,9
PIB preus mercat	3,2	2,5	2,9	3,2	3,3	3,0	3,4	3,3	3,4	3,6	3,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Economia i Finances i de l'Idescat.

L'activitat productiva al sector de la construcció ha mantingut un ritme molt elevat durant el primer semestre de 2006. L'evolució dels indicadors bàsics d'activitat, com ara el consum de ciment o la millora en l'ocupació, confirmen aquesta dinàmica, ratificada a més per l'expansió de la inversió en habitatge i la inversió pública en obra civil.

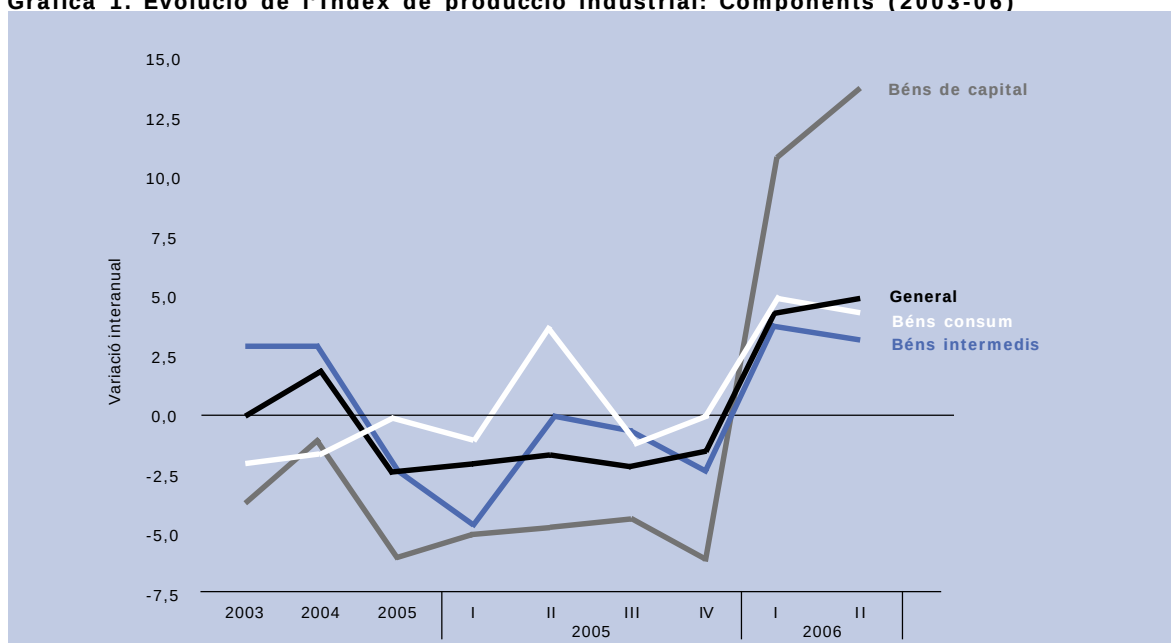
D'aquesta manera, el creixement del valor afegit brut (VAB) registrat en aquest sector ha estat del 5,8

per cent durant aquest període, unes taxes tres dècimes inferiors als registres del darrers sis mesos de 2005.

L'activitat del sector serveis a Catalunya ha presentat una certa desacceleració, malgrat l'empenta del turisme, que s'explicaria bàsicament per la moderació en la despesa en consum privat. En qualsevol cas, el creixement del VAB d'aquest sector ha estat del 4,0 per cent durant els primers sis mesos de 2006, quatre dècimes per sota als valor del darrer semestre de 2005. Una anàlisi més detallada posa de manifest l'important creixement de les activitats relacionades amb el sector immobiliari, serveis a empreses i particulars així com l'hostaleria i el transport de passatgers en el sector turístic.

El vigor de la construcció i en menor mesura del sector serveis s'han vist reforçats per la recuperació de l'activitat industrial. En aquest sentit, l'evolució de l'Índex de Producció Industrial (IPRI) recollida a la gràfica 1 revela que l'activitat comença a remuntar de manera apreciable.

Gràfica 1. Evolució de l'Índex de producció industrial: Components (2003-06)

Nota: Les dades per l'últim trimestre de 2006 corresponen al mes de maig
Font: Elaboració pròpia a partir de IDESCAT, Ministeri d'Habitatge i Banc d'Espanya

De fet, el VAB estimat per l'escat determina un creixement semestral mitjà de l'1,5 per cent, el millor registre des de finals de 2001. Aquesta evolució tan favorable és imputable tant a la recuperació de la demanda europea com a l'empenta d'una major inversió domèstica.

A nivell desagregat, la dinàmica de la producció per grans sectors industrials permet observar que tant la producció de béns de consum com sobretot la producció de béns d'equip i maquinària ha augmentat ostensiblement. En particular, s'observa que durant els sis primers mesos de l'any els creixements més notables de la producció s'han registrat en la branca de minerals no metàl·lics, d'equips elèctrics, electrònics i òptics, maquinària i equips mecànics i en la de material de transport. En la resta de branques, l'activitat disminueix especialment en les indústries tèxtils i de la confecció, cuir i calçat.

Finalment, els resultats obtinguts al sector agropecuari han estat més favorables, com ho així ho avalen les xifres de creixement de la producció del 0,8 per cent i del 2,7 per cent en el primer i segon trimestre

de 2006, associat a l'augment de la producció ramadera i la menor persistència de la sequera sobre diverses produccions agrícoles.

EL DINAMISME DE LA DEMANDA INTERNA

La dinàmica expansiva en la que es troba immersa l'economia catalana s'explica, des de la perspectiva de la demanda, pel fort creixement de la demanda interna associada a l'augment del consum privat i la major inversió en habitatges. De fet, segons l'Idescat, l'increment mitjà de la demanda interna durant el primer semestre de 2006 ha estat del 5 per cent i la seva aportació al creixement per al conjunt de l'any s'estima en el 5,1 per cent del PIB.

Quadre 3. Evolució dels components de la demanda agregada (01-06)

Base 2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 previsió
Variació anual percentual						
Consum privat	3,4	3,2	3,1	4,5	4,6	4,2
Consum públic	5,7	5,1	3,5	6,6	6,8	5,7
Formació Bruta de capital	4,2	2,5	4,9	5,2	6,2	5,4
- Béns d'equip	4,6	0,7-	4,7	4,0	7,0	5,9
- Construcció	6,5	5,3	5,5	4,8	4,9	4,5
Exportacions	8,8	2,5	4,9	2,1	3,0	5,1
Importacions	5,4	4,1	6,3	7,6	7,5	7,2
PIB	3,1	2,5	2,9	3,1	3,3	3,5
Aportacions al creixement						
Demanda Interna	1,5	3,3	3,4	5,6	6,0	5,1
Demanda Externa	1,6	0,8-	0,5-	2,5-	2,7-	1,6-

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Idescat

La despesa en consum privat continua mostrant una notable fortalesa, com a conseqüència de l'increment de l'ocupació i el creixement de la renda disponible. Amb tot, s'aprecia un cert alentiment en el ritme de creixement respecte anys anteriors, a causa de l'elevació dels tipus d'interès i la persistència de la inflació. D'aquesta manera, les dades de l'Idescat, situen la taxa de variació mitjana del consum privat en el 3,8 per cent durant el primer semestre de 2006, quatre dècimes inferior als registres de finals de 2005.

La despesa en consum de les administracions públiques també ha experimentat una certa moderació en els seus ritmes de creixement (4,4 per cent semestral), cinc dècimes inferior als valors dels darrers sis mesos de 2005. En canvi, el component de formació bruta de capital que mesura la inversió privada de l'economia catalana ha registrat un augment molt significatiu (6,6 per cent semestral), especialment per la força del component dels béns de capital que experimenten un creixement del 10,4 per cent, però també per l'expansió continuada de la inversió en construcció que ha estat del 6,7 per cent.

Amb tot, un dels canvis més significatius del primer semestre de 2006 en l'economia catalana ha estat l'evolució del comerç exterior. Així, les exportacions han registrat un creixement entorn al 5 per cent segons dades de l'Idescat, tot confirmant la tendència que s'albirava a finals de 2005. Aquesta millora ha estat generalitzada en totes les branques d'activitat industrial, entre les quals destaquen els béns amb un contingut tecnològic alt. Paral·lelament, s'ha mantingut l'acceleració en el creixement de les importacions, vinculada a l'expansió de la demanda interna i la persistència en el diferencial d'inflació respecte la UE –el principal mercat del sector exterior català–.

Fruit d'aquesta dinàmica, el dèficit comercial de l'economia catalana amb l'exterior s'ha incrementat en

un 33 per cent durant els primers sis mesos de 2006.

Aquesta pèrdua de competitivitat de l'economia catalana resulta encara més evident si analitzem el saldo de la balança comercial en funció del contingut tecnològic. En aquest sentit, s'observa una davallada en quasi tots els sectors, especialment la d'aquelles indústries amb un contingut tecnològic mitjà alt com la indústria d'automoció. També es destacable l'empitjorament del dèficit exterior en les indústries de baixa tecnologia o demanda dèbil com el sector tèxtil, el vestit, el cuir i el calçat, conseqüència de la competència creixent de les economies emergents de l'Est d'Àsia.

Resultats de l'enquesta de l'observatori del primer semestre de 2006

INTRODUCCIÓ

Presentem ara aquest tercer número de l'*Observatori*, basat en la informació recollida mitjançant l'enquesta del primer semestre de 2006: un qüestionari de 60 preguntes qualitatives i, en menor mesura, quantitatives, a partir de les quals hem creat un conjunt limitat d'indicadors que permeten desenvolupar un estudi acurat de l'evolució temporal dels factors que condicionen la competitivitat i el posicionament en el mercat de les empreses del Maresme.

Per tant, aquest Informe s'erigeix com una eina eficaç per l'anàlisi de la competitivitat de les empreses instal·lades al Maresme, però també constitueix una baròmetre de les expectatives empresarials en relació a la pròpia empresa, al sector on opera i respecte al conjunt de la comarca.

CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA D'EMPRESES

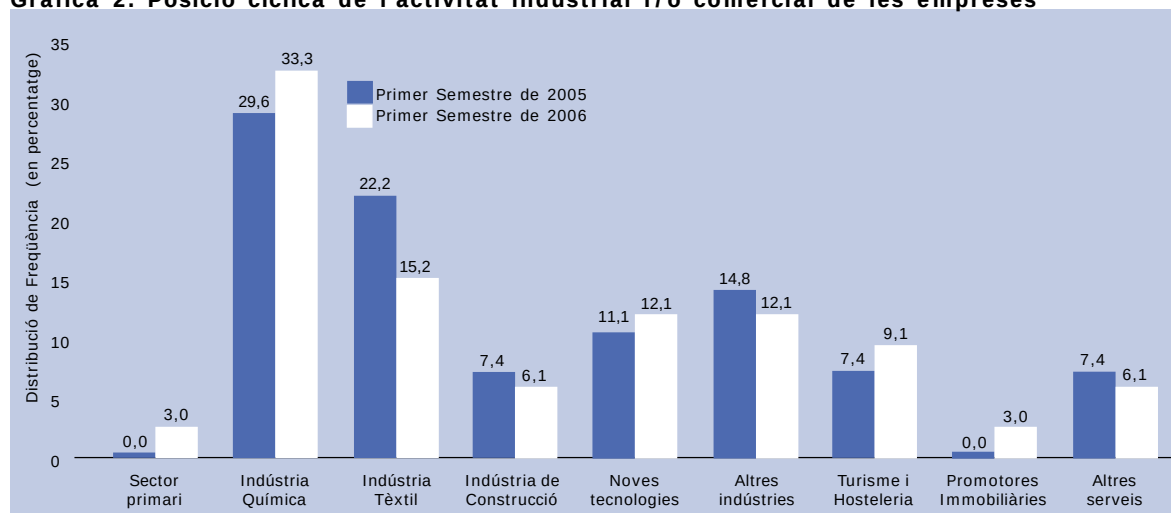
L'anàlisi de la competitivitat, de la conjuntura i de les perspectives econòmiques de la comarca que constitueix l'objectiu primordial de l'*Observatori de la Competitivitat Empresarial* es duu a terme mitjançant unes enquestes de periodicitat semestral que responen un conjunt de 33 empreses, que per la seva dimensió i característiques són una mostra qualitativament molt representativa del dinamisme de l'activitat econòmica d'aquest territori¹.

Aquesta selecció de les empreses, malgrat mantenir un cert equilibri en termes territorials i sectorials, ha tingut com a principal criteri la generació de lideratge de les empreses. Justament per això, la ponderació de cada sector en la mostra necessàriament no es correspon amb la seva importància relativa en el conjunt del Maresme, malgrat que hi és suficientment representat. De fet, l'ampliació de la mostra de 27 a 33 empreses l'ha fet molt més significativa, doncs ara tots els sectors econòmics hi són presents en major o menor mesura².

D'aquesta manera, entre les empreses enquestades la representació de les activitats industrials és aproximadament del 79 per cent, mentre que la dels serveis és del 18 per cent i del 3 per cent les relatives al sector primari. Però com es pot comprovar, donada la naturalesa del nostre estudi, la ponderació del sector industrial i de la construcció, és en tots els casos superior a la seva importància relativa en l'estructura econòmica del Maresme, un extrem que va en detriment del sector primari i terciari.

Així, destaca la major participació d'empreses vinculades al sector químic (33 per cent) i de la indústria tèxtil i de la confecció (15 per cent). Les empreses industrial dedicades a les noves tecnologies constitueixen un 12 per cent de les societats consultades mentre que la indústria de la construcció constitueix un 6 per cent. La representació del sector primari és molt escadussera, mentre que les activitats del sector serveis estan representades mitjançant el turisme i l'hostaleria (9,1 per cent), les promotores immobiliàries (3 per cent) i la resta de serveis (6,1 per cent).

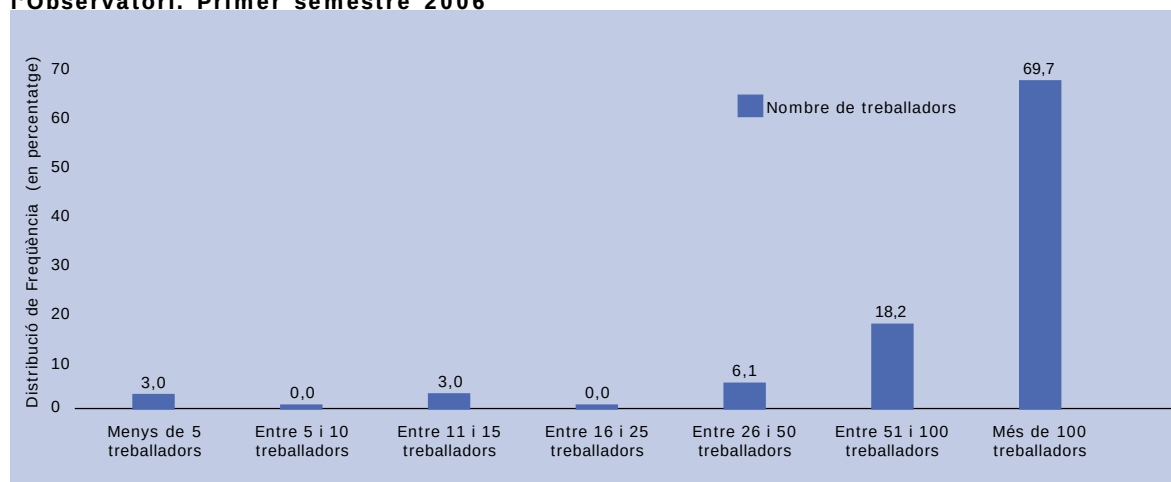
Gràfica 2. Posició cíclica de l'activitat industrial i/o comercial de les empreses

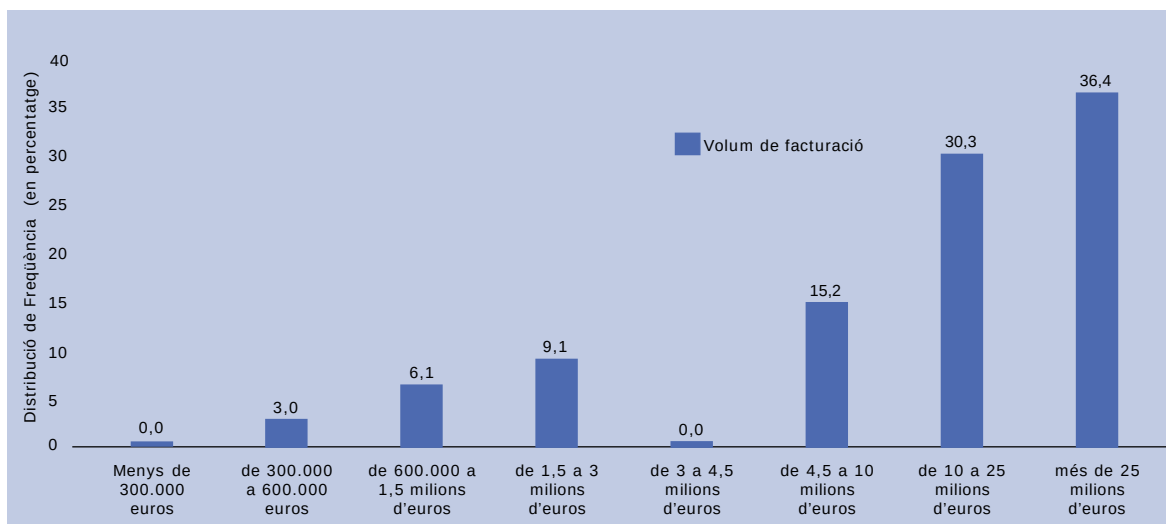

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Adicionalment, aquesta vocació de lideratge de la mostra d'empreses seleccionada explica que la major part d'elles siguin companyies de gran dimensió, tant en termes del nombre de treballadors ocupats com si es considera el volum de facturació anual. En aquest sentit, la majoria d'empreses que integren l'Observatori (88 per cent) compta amb més de 50 treballadors, tot i això la mostra també inclou algunes empreses mitjanes i petites (9 per cent) amb una dotació de treballadors que oscil·la entre 5 i 50 treballadors. Paral·lelament, en més del 36,4 per cent dels casos el volum de negoci supera els 25 milions d'euros, un 30 per cent de les empreses facturem entre 10 i 25 milions d'euros i més d'un 15 per cent té una xifra de negoci d'entre 4,5 i 10 milions d'euros. Quasi un 18,5 per cent de les empreses té un volum de facturació inferior als 3 milions d'euros.

Gràfica 3. Nombre de treballadors i volum de facturació de la mostra d'empreses de l'Observatori. Primer semestre 2006

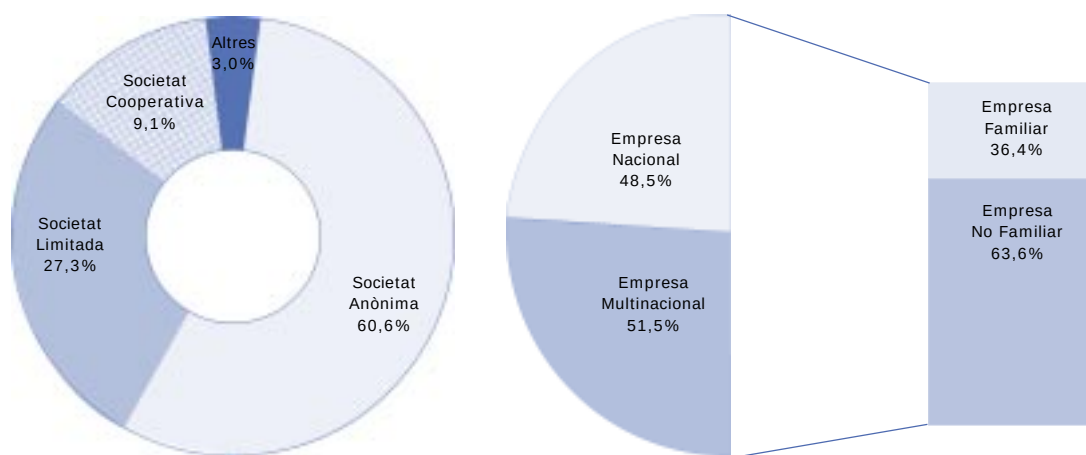

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Aquesta dimensió de les empreses explica també, no només el predomini de les societats anònimes (59,4 per cent) sobre altres fórmules de naturalesa jurídica com les societats limitades (27 per cent), societats cooperatives (9 per cent) o altres (3 per cent); sinó també el major pes de les empreses multinacionals (51,5 per cent) i de les empreses no familiars (63,6 per cent).

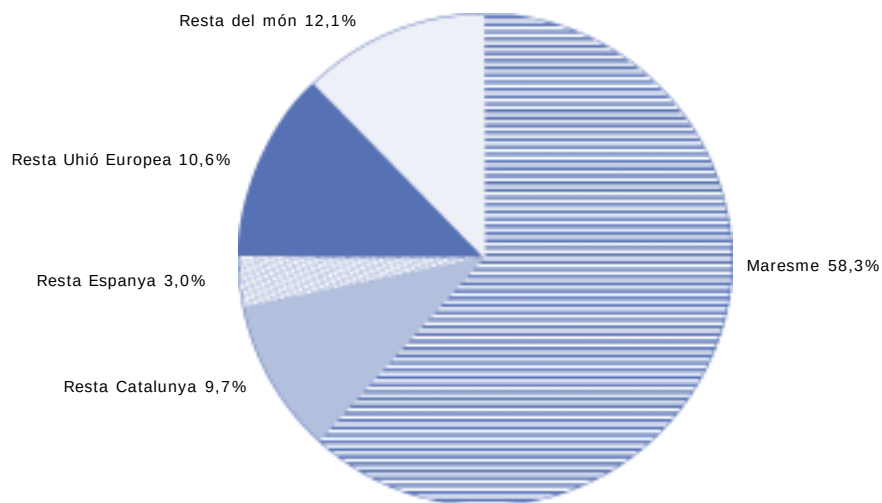
Gràfica 4. Naturalesa de les empreses de l'Observatori. Primer semestre 2006

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Amb tot, aquesta circumstància no va en detriment de l'arrelament territorial d'aquestes empreses. Així quan s'analitza la procedència del seu capital social és pot comprovar que malgrat el predomini de les societats multinacionals, bona part del capital social de les companyies prové del Maresme (56 per cent del total).

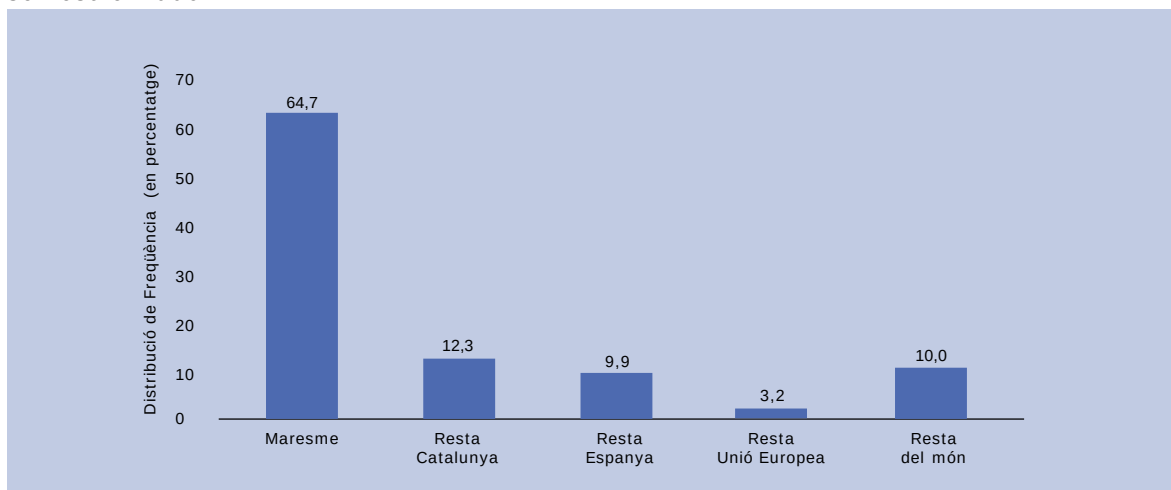
Però, alhora, aquesta vocació transnacional de les empreses enquestades explica la marcada presència de capital financer internacional procedent de la Unió Europea (quasi l'11 per cent) i de la resta del món (12 per cent).

Gràfica 5. Procedència del capital social de la mostra de l'Observatori

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Una altra mostra de la importància de les empreses de l'Observatori en l'activitat industrial i comercial del Maresme es deriva de l'anàlisi de l'emplaçament dels seus diferents centres de producció, distribució i prestació de serveis.

Així, com es pot comprovar a la gràfica 6, quasi el 65 per cent dels establiments de les empreses de la mostra estan ubicats a la nostra comarca. Però la presència també és notable a la resta de Catalunya i Espanya (22 per cent), així com a la resta del món (10 per cent), un factor que il·lustra novament el caràcter multinacional de bona part de les companyies enquestades. En la mesura que moltes de les empreses multinacionals radicades al Maresme constitueixen la divisió europea de la companyia, el nombre d'establiments al continent europeu (Europa occidental) és significativament reduït.

Gràfica 6. Localització dels Establiments industrials i comercials de les empreses. Primer semestre 2006

Finalment, una última evidència de la presència i arrelament de les empreses de l'Observatori en l'economia del Maresme resulta de la importància del nombre de treballadors als que donen ocupació. Així, en termes mitjans un 57 per cent dels treballadors i 55 per cent dels càrrecs directius de les societats enquestades són residents al Maresme.

FACTORS DE COMPETITIVITAT I POSICIONAMENT DE MERCAT

La competitivitat empresarial pot ser entesa com la capacitat de les empreses d'una economia de mantenir o ampliar la seva quota de mercat en els mercats nacionals i estrangers. Tradicionalment, l'evolució dels costos i preus ha estat el principal indicador utilitzat per amidar l'evolució de la competitivitat i, per tant, ha esdevingut en molts casos l'única variable rellevant en aquest àmbit. Però a mesura que les economies nacionals s'han anat obrint, per internacionalitzar-se primer i "globalitzar-se" després, aquesta capacitat per mantenir o millorar les posicions relatives als mercats s'ha vist condicionada per un seguit de causes internes i externes a la pròpia empresa i que van més enllà de costos i preus. Per això, en l'actualitat les mesures de competitivitat empresarial es basen en l'anàlisi dels resultats comercials i els seus condicionants, però també incorporen consideracions més estructurals com la dotació i qualitat del capital humà, la inversió en recerca, desenvolupament i innovació (R+D+i), el grau de competència als diferents mercats i la dotació d'infraestructures, elements que determinen decisivament la productivitat de les empreses. Per això, en aquest apartat analitzem els factors de competitivitat de les empreses del Maresme que integren l'*Observatori*, factors que expliquen la seva eficiència productiva i comercial i que condicionen al llarg del temps el seu posicionament al mercats.

En particular, estudiem (a) la dotació i qualificació dels treballadors, (b) la tecnificació de l'empresa i el grau d'utilització de noves tecnologies, (c) l'orientació cap a la recerca i la gestió de la innovació i el coneixement, (d) l'estratègia empresarial que emfatitzen les empreses de la comarca i (e) la seva presència i situació als mercats. Finalment, en el darrer apartat calculem un *Indicador Sintètic de Competitivitat del Maresme (ISCM)*, una mesura eclèctica que permet ponderar l'evolució al llarg del temps de la posició competitiva de les empreses de la comarca.

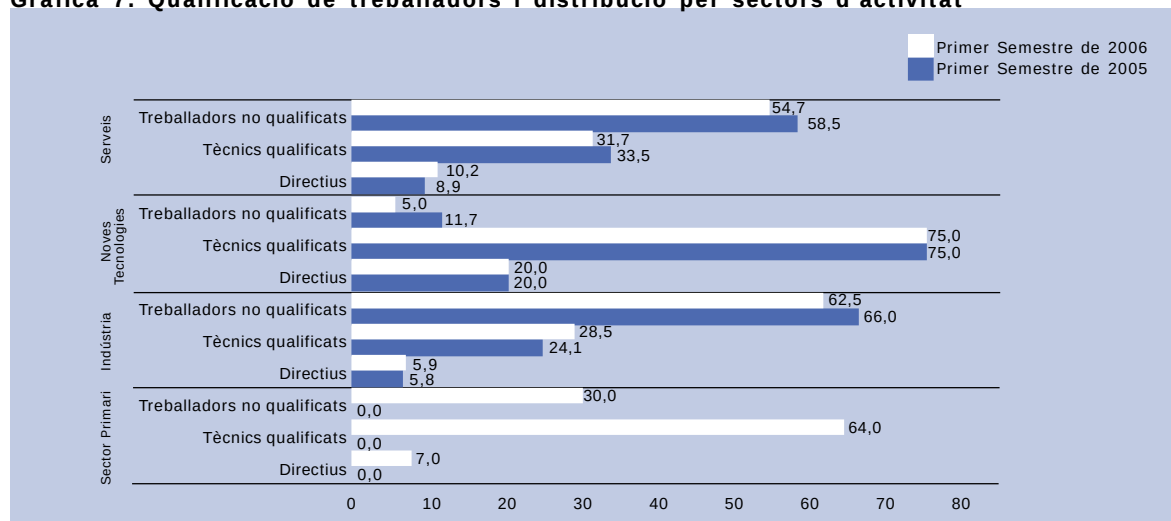
Dotació i qualitat del capital humà

L'anàlisi de la qualificació dels treballadors i la seva distribució per funcions i sectors d'activitat, il·lustrada a la gràfica 7, revela una millora generalitzada en el nivell de qualificació dels treballadors, amb independència del sector econòmic que es consideri, i per extensió de la posició competitiva de les empreses de l'*Observatori*. Així, a nivell agregat la proporció de tècnics qualificats en el primer semestre de 2006 és del 36 per cent mentre que l'any anterior, la proporció era de quasi el 31 per cent. Paral·lelament, durant el mateix període el nombre de treballadors no qualificats ha tendit a reduir-se des del 59 per cent de 2005 al 53 per cent de 2006. Aquest increment del treball qualificat en 5 punts i la reducció del treball no qualificat en 6 punts revela els esforços realitzats per les empreses consultades en el darrer any en aquest àmbit i, alhora, denota la importància que les companyies confereixen a aquesta variable com a factor diferencial en la seva estratègia competitiva. Fruit d'aquesta dinàmica, la gran dispersió en termes de qualificació dels treballadors que s'observava a nivell sectorial durant el primer semestre de 2005 s'ha reduït notablement.

A nivell desagregat, les empreses del sector serveis, per la seva pròpia naturalesa, continuen presentant una elevada proporció de mà d'obra relativament poc qualificada (64,7 per cent). Amb tot, com es pot apreciar la seva importància relativa ha disminuït en un 6,6 per cent en l'últim any, un extrem que ha anat acompanyat d'un lleuger increment de la proporció de tècnic qualificats i del nombre de directius. En el sector industrial si bé és cert que ha augmentat en 4,5 punts percentual el grau de qualificació dels seus treballadors, el seu nivell en termes absoluts continua sent molt baix (quasi del 29 per cent). En

correspondència, el percentatge de treballadors no qualificats que se'n deriva és del 62,6 per cent, un valor força elevat. Però fins i tot, si s'exclouen de la mostra les empreses de la indústria tèxtils i de la confecció, els resultats continuen sent molt pobres, un extrem que revela de manera implícita un problema de productivitat reduïda o d'especialització en activitats de demanda mitjana-baixa, intensives en mà d'obra poc qualificada i en ocasions amb un contingut tecnològic limitat.

Gràfica 7. Qualificació de treballadors i distribució per sectors d'activitat

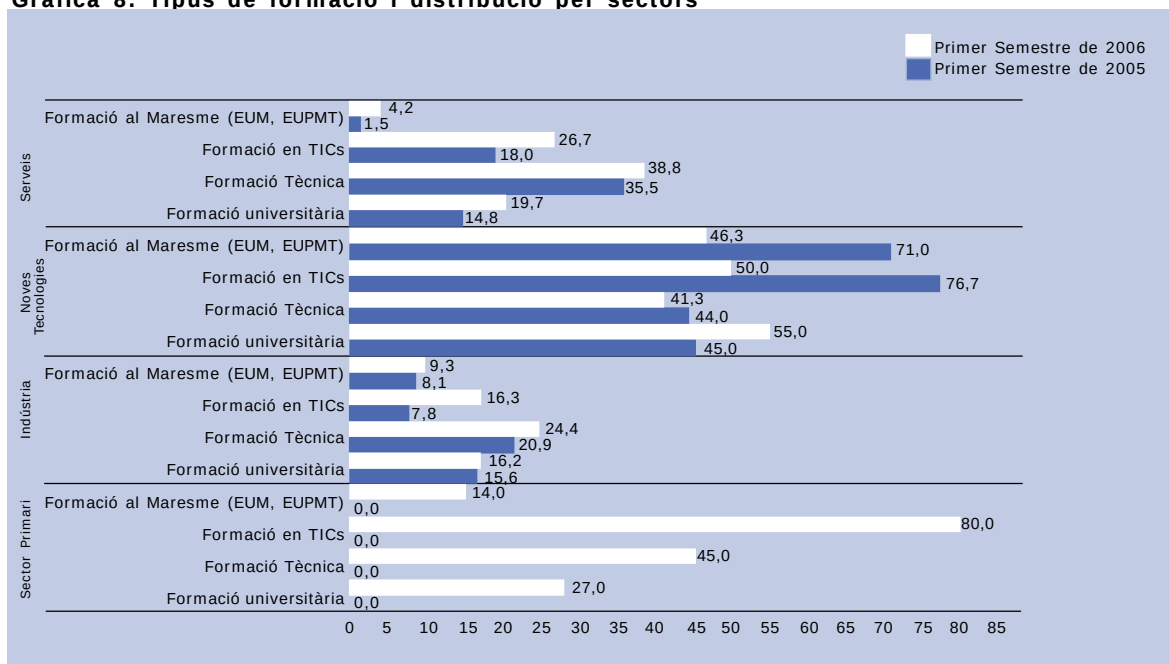
Nota: Les dades relatives a «Indústria» inclouen el sector de la Construcció però no incorpora les indústries de Noves Tecnologies
 Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Per contra, les indústries de noves tecnologies presenten una proporció de tècnics qualificats que malgrat haver-se mantingut estable en el 76 per cent entre 2005 i 2006, continua sent molt superior (més del doble) a la mitjana del conjunt de sectors. També, aquí la presència de treballadors no qualificats s'ha reduït ostensiblement per situar-se en el 6 per cent.

Finalment, en el sector primari la manca de dades relatives al primer semestre de 2005 impedeix fer una anàlisi comparativa. Tanmateix resulta mot destacable, fins i tot paradoxal, la gran importància del personal qualificat pròxima al 64 per cent. Els resultats de l'enquesta de l'*Observatori* també ens permeten estudiar l'evolució del tipus de formació amb la que compta el personal de les empreses consultades.

Com es pot comprovar a partir de les dades recollides a la gràfica 8, en conjunt, aproximadament el 22 dels treballadors han rebut formació universitària, gairebé un 30 per cent tenen algun tipus de formació tècnica o posseeixen un cicle formatiu de grau superior i més d'un 24 per cent han estat formats en Tecnologies de la Informació i Comunicació (TICs). A més, el 13 per cent ha rebut formació a l'Escola Universitària del Maresme (EUM) o a l'Escola Universitària Politècnica de Mataró (EUPMt)³.

Novament, per aquest seguit de variables que mesuren el grau de formació dels treballadors s'aprecia un augment molt significatiu respecte el primer semestre de 2005, una circumstància que confirmaria i, alhora explicaria la millora de la qualificació dels treballadors observada anteriorment. En particular, entre 2005 i 2006 la formació universitària del personal de les empreses consultades ha crescut un 14 per cent, la formació tècnica ha augmentat en un 15 per cent, però sobretot destaca la major difusió de les TICs, com així ho testimonia l'ampliació de la formació en aquest àmbit en quasi el 43 per cent.

Gràfica 8. Tipus de formació i distribució per sectors

Nota: Les dades relatives a «Indústria» inclouen el sector de la Construcció però no incorpora les indústries de Noves Tecnologies
Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Novament, per aquest seguit de variables que mesuren el grau de formació dels treballadors s'aprecia un augment molt significatiu respecte el primer semestre de 2005, una circumstància que confirmaria i, alhora explicaria la millora de la qualificació dels treballadors observada anteriorment. En particular, entre 2005 i 2006 la formació universitària del personal de les empreses consultades ha crescut un 14 per cent, la formació tècnica ha augmentat en un 15 per cent, però sobretot destaca la major difusió de les TICs, com així ho testimonia l'ampliació de la formació en aquest àmbit en quasi el 43 per cent. Per branques d'activitat, durant el primer semestre de 2006, les empreses del sector serveis en correspondència amb l'elevada proporció de mà d'obra relativament poc qualificada, mostren un percentatge de treballadors qualificats amb formació universitària (18,7 per cent) molt baix –però que ha evolucionat a l'alça–. Per contra, la proporció de treballadors amb formació tècnica ha crescut lleugerament fins a situar-se en el 39 per cent, un valor molt pròxim a la mitjana de la mostra. De la mateixa manera, la formació en TIC's també s'ha mogut a l'alça en passar del 18 per cent de 2005 al 29 per cent de 2006.

Al sector industrial, l'evolució d'aquests paràmetres ha seguit la tendència general. Amb tot, els nivells registrats per qualsevol d'aquestes categories continua sent molt reduït. Així, en aquest sector només el 16 per cent dels treballadors han rebut formació universitària (quasi igual que en 2005), només gairebé un 24,4 per cent tenen algun tipus de formació tècnica superior (3,5 punts més que en 2005) i només un 16 per cent han estat formats en TICs (que més que dupliquen la seva importància relativa respecte el primer semestre de 2005).

Per contra, les indústries de noves tecnologies presenten una proporció de personal amb formació universitària i tècnics qualificats del 60 per cent o superior, en ambdós casos. Malgrat això, s'observa una davallada tant en el grau de formació tècnica dels treballadors, com sobretot i especialment en la formació en TIC's.

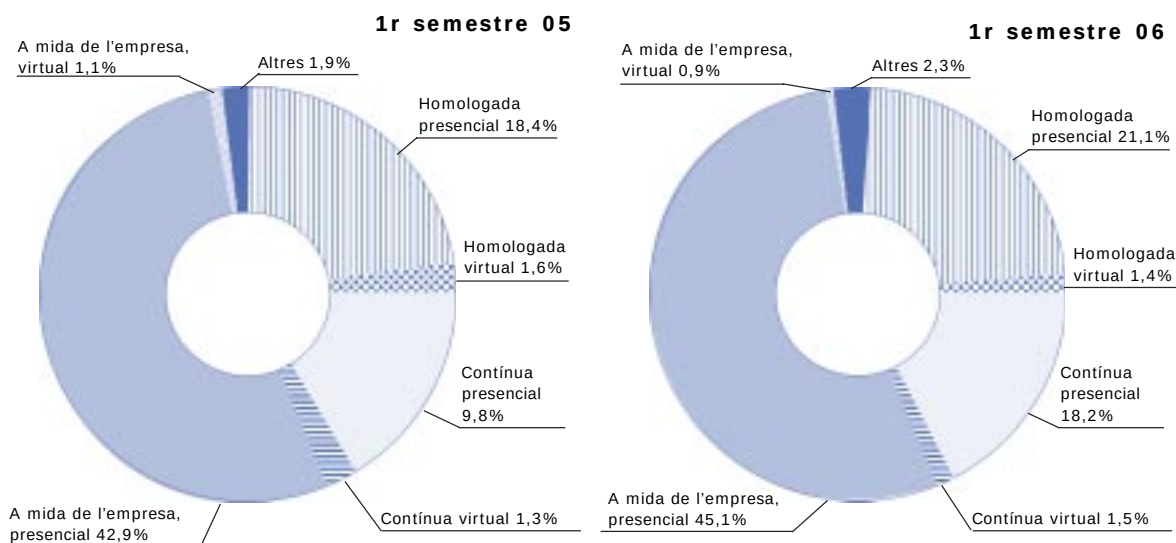
Quant al sector primari, resulta mot destacable, la gran importància del personal amb una qualificació

tècnica (80 per cent) i en TIC's (46 per cent). Novament, la manca de dades relatives al primer semestre de 2005 impedeix dur a terme una anàlisi comparativa.

Però en un context on la tecnologia i la informació són a l'abast de quasi totes les empreses, una dels factors que pot diferenciar unes empreses de les altres, és la capacitat que tenen les persones de l'organització per adaptar-se als canvis de l'entorn. Normalment, aquesta capacitat d'adaptació s'assoleix mitjançant la formació i l'aprenentatge continuat, dins i fora de l'empresa.

En aquest sentit, la gràfica 9 recull l'evolució entre el primer semestre de 2005 i el primer semestre de 2006 de la formació continuada dels treballadors de les empreses enquestades per l'*Observatori*. Així, més del 88 de les empreses consultades afirma tenir programes de formació continuada i de reciclatge dins l'empresa. Aquesta formació s'ha desenvolupat, bàsicament, a través de mètodes presencials, a mida de l'empresa o *in-company training* (un 45 per cent en termes mitjans), tot i que durant 2006 ha guanyat terreny la formació homologada presencial fora de l'empresa (més del 18 per cent), tot duplicant la seva importància respecte l'any anterior. També s'observa que la formació virtual encara no està massa arrelada entre les empreses de la mostra i, per tant, la seva incidència, a l'igual que en 2005, és més aviat limitada.

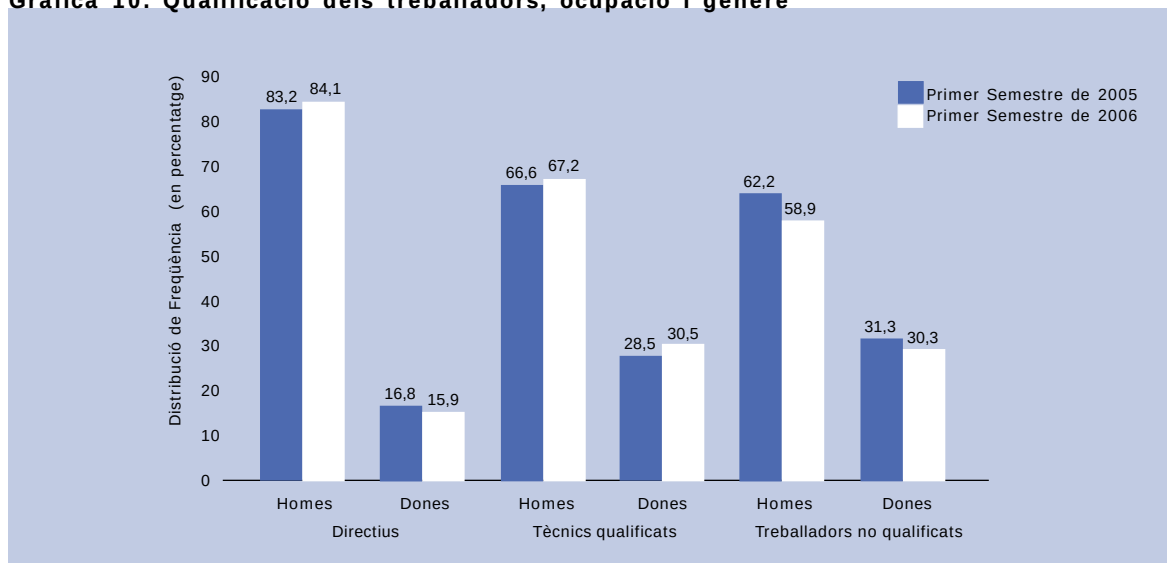
Gràfica 9. Evolució del tipus de formació a l'empresa

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Finalment, l'anàlisi de la qualificació dels treballadors es pot completar tot estudiant la seva ocupació per gèneres. Així, la gràfica 10 confirma la major presència d'homes en tots els càrrecs empresarials que ja s'apuntava en el primer Informe de l'*Observatori*. Aquestes diferències són més marcades entre els càrrecs directius, doncs durant el primer semestre de 2006, el 84 per cent dels directors d'empreses són homes mentre que només el 16 per cent eren dones, xifres molts similars a les registrades en 2005.

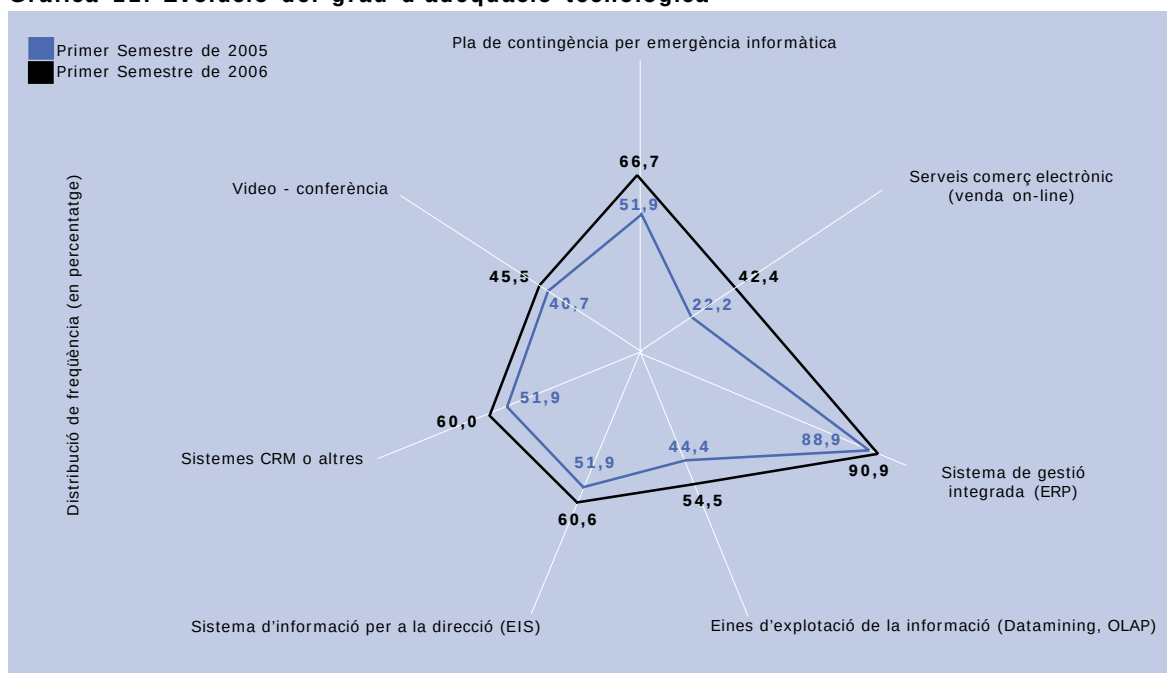
Les distàncies, tot i ser importants, no resulten tan notables quan ens referim als tècnics qualificats (67 per cent d'homes contra un 31 per cent de dones) i als treballadors no qualificats (un 59 per cent d'homes per un 31 per cent de dones). De fet, s'observa un lleuger –i esperançador– increment en el nivell de qualificació de les dones.

Gràfica 10. Qualificació dels treballadors, ocupació i gènere

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Tecnificació de l'empresa i grau d'utilització de noves tecnologies

La tecnologia no és l'únic factor que determina la productivitat empresarial, però amb tot, actualment, està àmpliament acceptat que un dels elements més rellevants a l'hora de modificar les condicions de competència és el canvi tecnològic. De fet, molts analistes consideren que els avantatges competitius es deriven del coneixement científic convertit en tecnologia. En aquest sentit, la gràfica 11 recull l'evolució del grau d'adequació tecnològica de les empreses de l'*Observatori* entre els primers semestres de 2005 i 2006, mesurada mitjançant variables com l'existència d'un pla de contingència per a emergències informàtiques, la presència de serveis comerç electrònic (venda on-line), la disposició de sistemes de gestió integrada (ERP), d'eines d'explotació de la informació (Datamining, OLAP), de sistemes d'informació per a la direcció (EIS), sistemes CRM o altres com la tinença d'aparells de video-conferència.

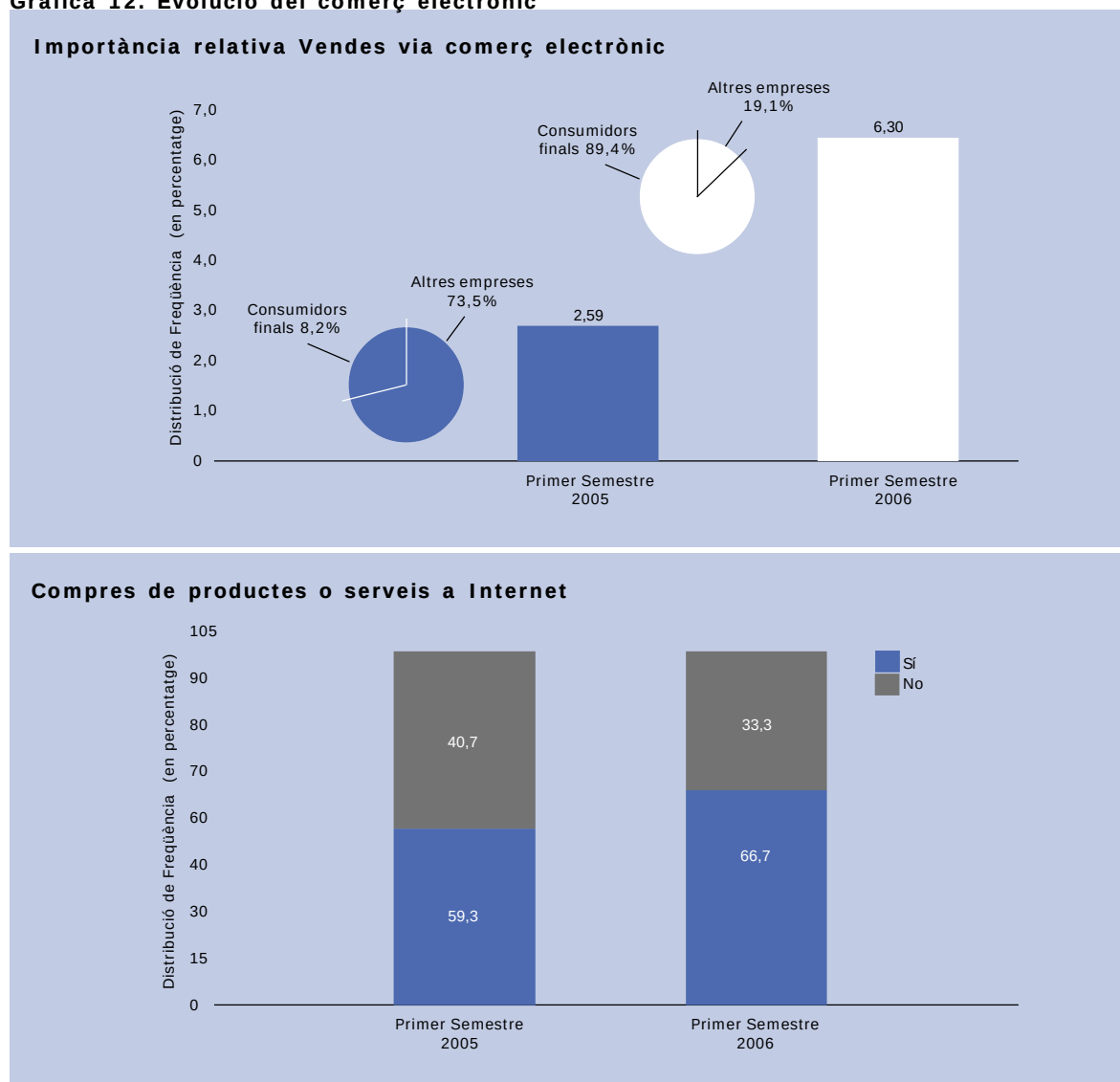
Gràfica 11. Evolució del grau d'adequació tecnològica

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

A la vista de les dades, resulta evident que en tots aquests aspectes, les empreses enquestades han experimentat una millora molt significativa. Destaca la presència en més del 90 per cent dels casos de sistemes de gestió integrada (ERPs), de plans de contingència per emergències informàtiques en un 69 per cent de les empreses i sistemes d'informació per la direcció en un 60 per cent. També, resulta molt notable l'increment de la importància relativa dels serveis de comerç electrònic, que passen d'un valor del 22 per cent de l'any 2005 a un de quasi el 43 per cent de l'any 2006.

La gràfica 12 abunda en aquest aspecte, tot il·lustrant simultàniament tant l'evolució de les vendes de les empreses via comerç electrònic, com de les compres de les empreses a través d'aquest canal. Com es pot comprovar, malgrat la duplicació de les vendes electròniques registrat entre 2005 i 2006, aquestes continuen representant només un 6,3 per cent del total de la facturació, un percentatge encara molt escadusser. Amb tot, és força remarcable el canvi de destinació. Així, durant el primer semestre de 2005 quasi el 74 per cent de les vendes per internet anava adreçada a d'altres empreses, mentre al primer semestre de 2006 el 92 per cent de les vendes es dirigia al consumidors finals. Paral·lelament, les compres de productes o serveis via internet per part de les empreses consultades s'ha ampliat des del 59 per cent de 2005 fins al 66,7 per cent de 2006.

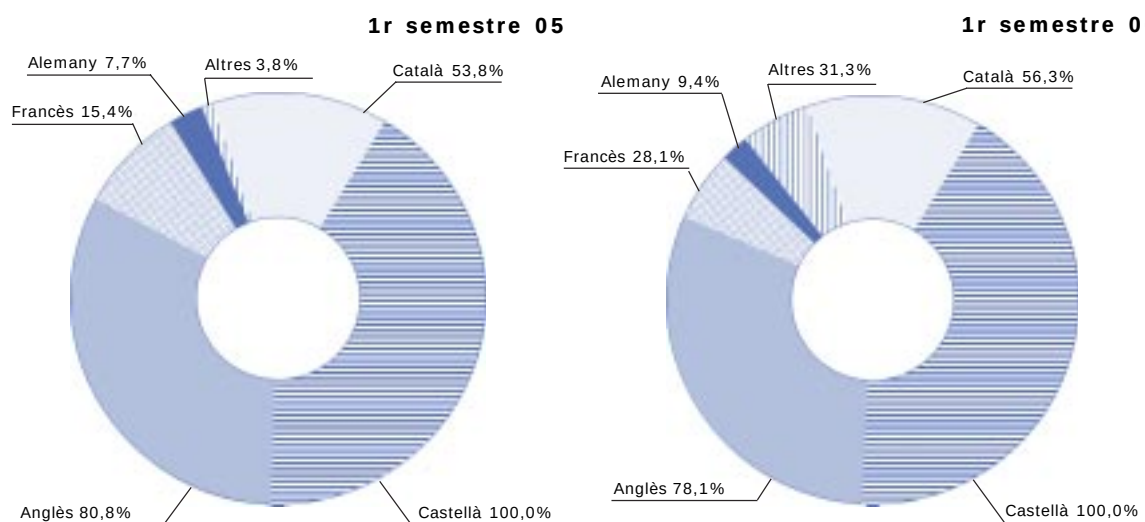
Gràfica 12. Evolució del comerç electrònic

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Una via indirecta d'analitzar el grau d'implantació de les noves tecnologies és considerar la disposició per part de les empreses de pàgina web i la freqüència amb la que s'actualitzen els continguts que hi apareixen. En aquest sentit, el 97 per cent de les empreses enquestades compta amb una pàgina web, de les quals més d'un 23 per cent de les empreses l'actualitza trimestralment, poc menys d'un 19 per cent ho fa mensualment i un 15 per cent diàriament. Respecte a les llengües en les que està redactat el web, totes les empreses tenen la seva pàgina en castellà. Destaca la importància creixent de l'anglès (78 per cent), paradoxalment molt superior a la del català, i del francès (28 per cent).

Gràfica 13. Evolució de la utilització dels diferents idiomes al web

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Orientació cap a la recerca i la gestió de la innovació i el coneixement

Tal com comentàvem anteriorment, la tecnologia ha esdevingut un factor estratègic que permet l'empresa millori la seva posició competitiva, doncs en la seva absència les empreses corren el risc de no incorporar les innovacions en productes i en processos i veure's desplaçades dels mercats. Alhora, l'acceleració del canvi tecnològic i l'escurçament del cicle de vida dels productes reforcen la necessitat de dur a terme una gestió eficaç de la innovació empresarial, entesa en sentit ampli, és a dir, la combinació de la tècnica amb les capacitats, financeres, comercials i administratives d'una empresa i adreçada a la creació, el llançament i l'explotació de nous productes i mercats.

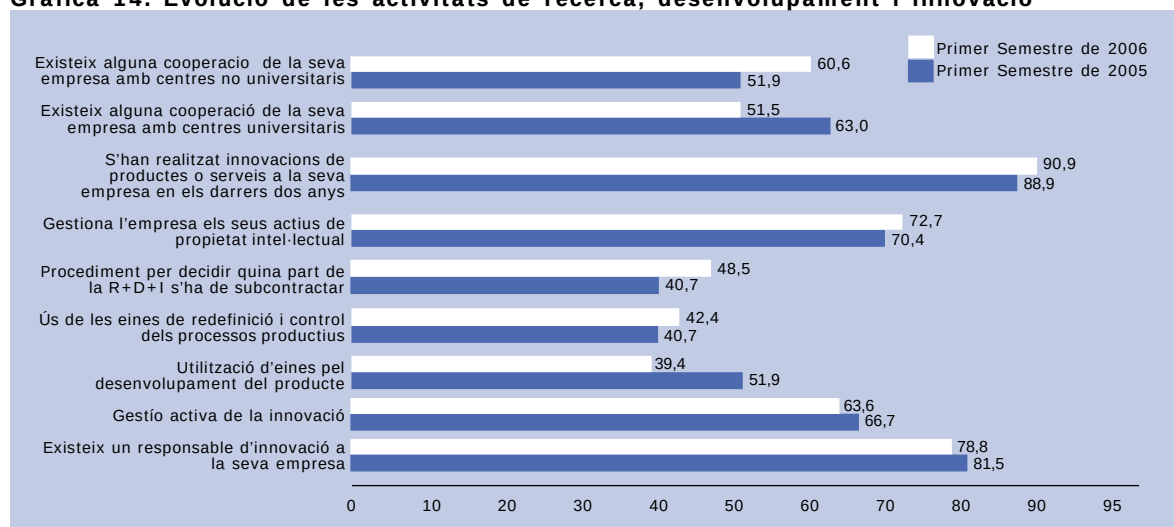
La gràfica 14 mostra l'evolució de les activitats de recerca, desenvolupament i innovació de les empreses de l'Observatori entre 2005 i 2006, en base a la consideració d'aspectes com l'existència d'un responsable d'innovació, la gestió activa de la innovació, la utilització d'eines pel desenvolupament de productes, l'ús d'eines de redefinició i control dels processos productius, l'existència de procediments per decidir quina part de la R+D+i s'ha de subcontractar, el nombre d'innovacions de productes o serveis implementats o la cooperació amb centres universitaris i no universitaris.

Com es pot comprovar, l'any 2006 ha augmentat el nombre d'empreses que han innovat els seus productes o serveis, com així ho avala l'increment del 89 per cent al 91 per cent. De la mateixa manera, la gestió activa dels actius de propietat intel·lectual també s'ha mogut a l'alça en 2,3 punts, així com que l'ús d'eines de redefinició i control dels processos productius mitjançant l'AMFE, la simulació de processos, el TPM o la fabricació flexible o *lean manufacturing*.

Per contra ha disminuït lleugerament, des del 81 per cent de 2005 al 78 per cent en 2006, el nombre d'empreses que compten amb un responsable d'innovació empresarial així com el nombre de companyies que duen a terme una gestió activa de la innovació, en passar del 67 per cent de 2005 al 63,6 per cent de 2006.

I si bé és cert que entre 2005 i 2006 s'ha reduït ostensiblement la quantitat d'empreses que tenen convenis de cooperació amb centres universitaris (del 63 per cent al 51,5 per cent), també ho és que quasi en paral·lel s'ha incrementat el nombre de companyies que mantenen algun tipus de cooperació amb centres d'investigació no universitaris (del 52 per cent al 60,6 per cent).

Gràfica 14. Evolució de les activitats de recerca, desenvolupament i innovació

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Estratègia empresarial

L'estratègia empresarial és el comportament de l'organització que prova de donar resposta al repte que planteja un entorn canviant i una rivalitat determinada.

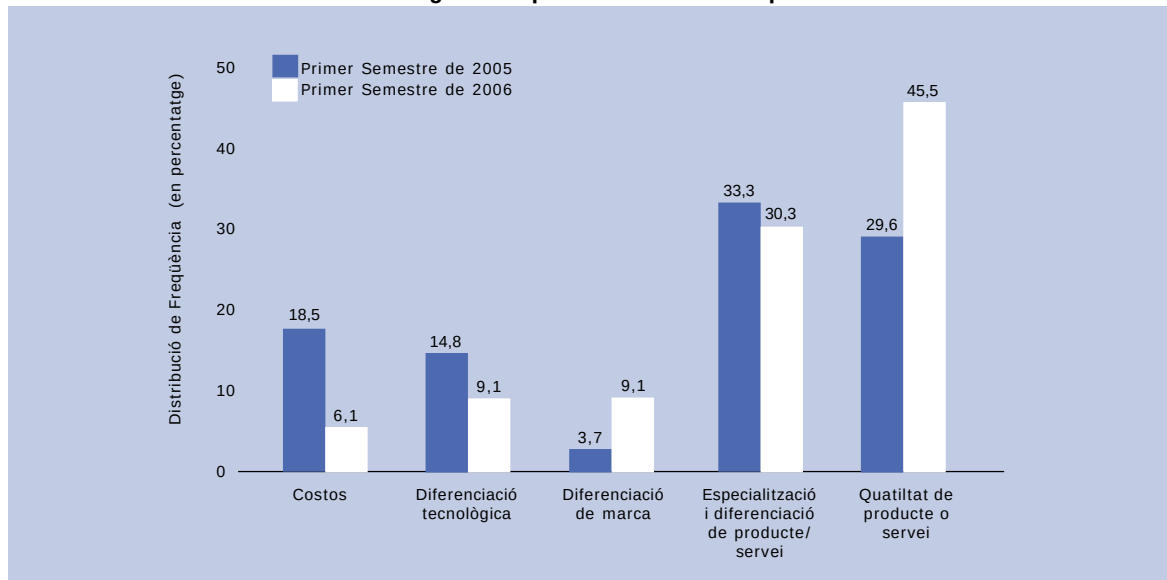
En aquest sentit, l'obertura comercial a l'exterior dels mercats, la liberalització dels mercats i la millora del benestar de les persones han precipitat que la competència entre empreses s'hagi hagut de plantejar en termes de variables distintes als costos o els preus, com la diferència tecnològica, la diferenciació de productes o serveis a través de la creació de marques, patents o llicències, la despesa en publicitat, el nivell d'inversió en R+D+i, el disseny, la inversió en publicitat, la qualitat de producte elaborats, el servei d'assistència tècnica, servei post-venda, etc.

La gràfica 15 mostra les variables més significatives que defineixen l'estratègia competitiva de les diferents empreses que integren la mostra de l'Observatori i la seva evolució entre 2005 i 2006.

Com es pot apreciar, l'estratègia principal de les empreses enquestades es basa en una aposta decidida per la qualitat del producte i/o servei que presten (un 45,5 per cent), una opció que ha guanyat terreny durant el primer semestre de 2006, tot desbancant del primer lloc de la classificació la preferència per la diferenciació del producte i/o servei (30 per cent). De fet, l'augment de la importància relativa en 15 punts percentuals respecte 2005 de l'estratègia basada en la qualitat de producte i/o servei prestat,

però també de l'estratègia basada en la creació de marques –que més multiplica per 2,5 la seva transcendència, en passar del 3,7 per cent de 2005 al 9,1 per cent l'any 2006– han anat en detriment d'altres opcions com la competència via costos –que experimenta una davallada molt pronunciada, de més de 12 punts, per situar-se en el 6,1 per cent en 2006– o la diferenciació tecnològica –que passa de quasi el 15 per cent de 2005 al 9,1 per cent de 2006–.

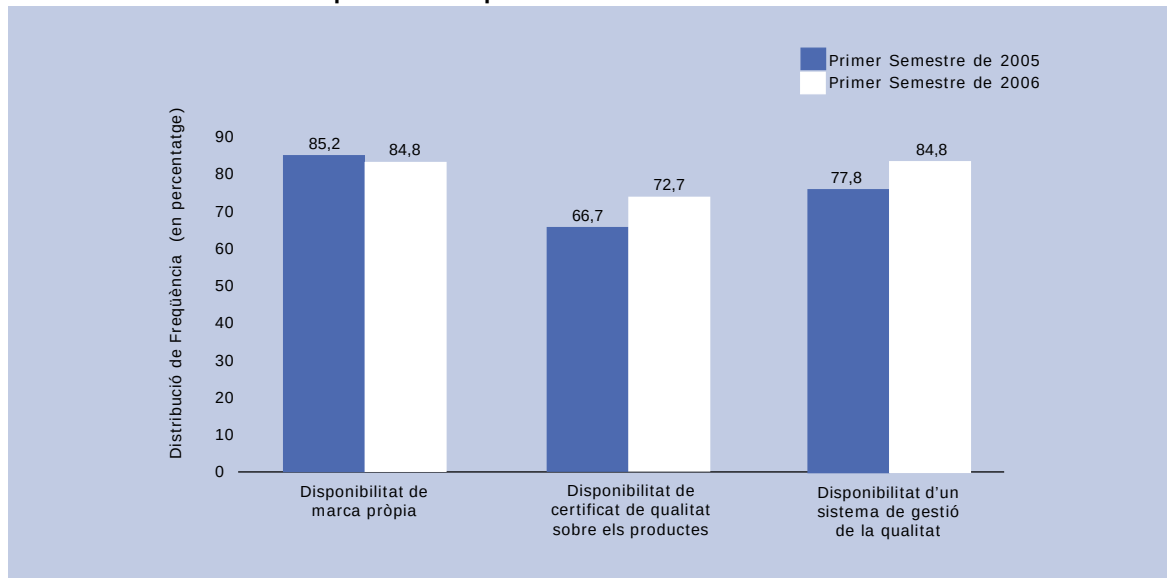
Gràfica 15. Evolució de l'estratègia competitiva de les empreses de l'Observatori

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Aquesta tendència observada en el darrer any, es veu reforçada quan s'analitza la gestió de la qualitat a partir de la consideració d'aspectes com la disponibilitat d'una marca pròpia, de certificats de qualitat dels productes o de sistemes de gestió de la qualitat.

Gràfica 16. Gestió de la qualitat del producte o servei

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Així, les dades recollides a la gràfica 16 revelen que, en consonància amb el creixement de l'estratègia competitiva basada en la qualitat del producte i/o servei, el nombre de certificats de qualitat dels productes o de sistemes de gestió de la qualitat entre les empreses consultades s'han incrementat en el darrer any en més d'un 7,5 per cent.

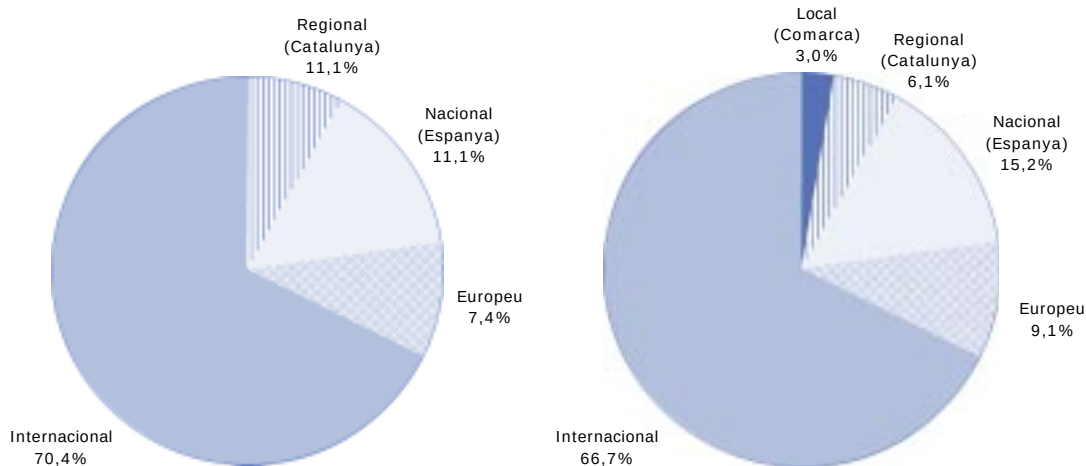
Presència i posicionament als mercats

L'evidència sobre la presència de les empreses de l'*Observatori* als mercats nacionals i estrangers s'il·lustra a la gràfica 17 confirma de manera aclaparadora l'elevat grau d'internacionalització de les distintes companyies, que ja s'apuntava en l'Informe del primer semestre de 2005. De fet, més del 50 per cent de les empreses venen a més de 7 països.

Gràfica 17. Presència de les empreses de l'Observatori als mercats nacionals i internacionals

1r semestre 05

1r semestre 06

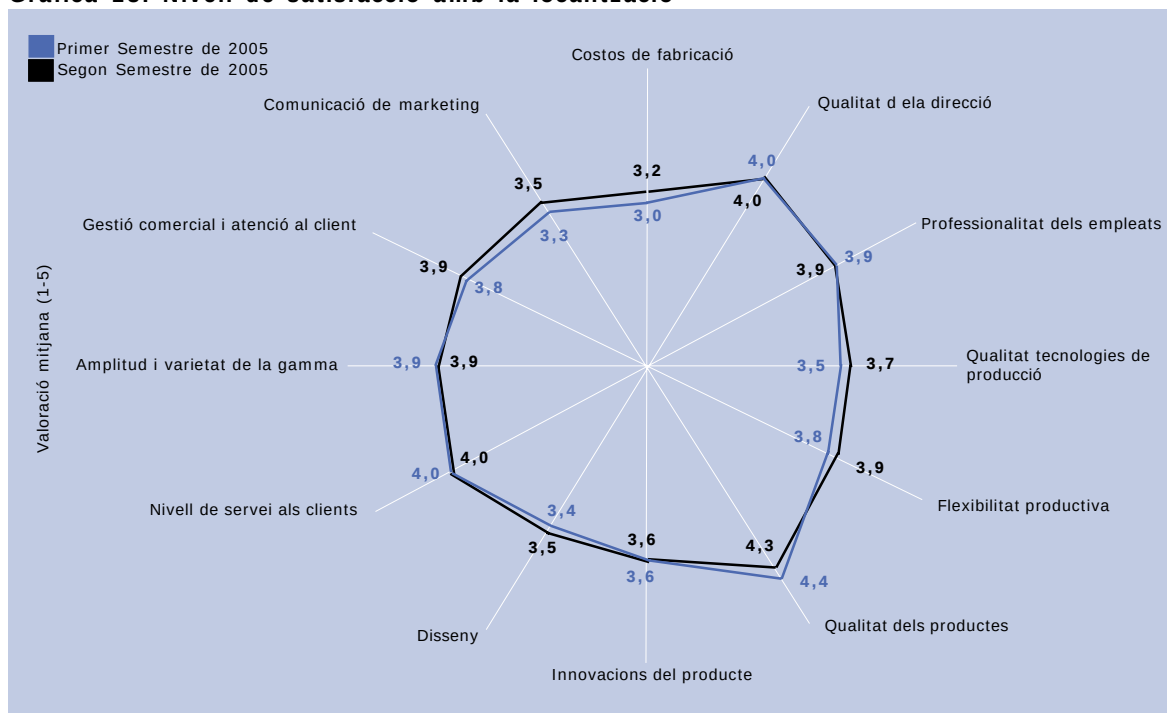
Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

En particular, quasi el 67 per cent de les empreses consultades venen el seus productes o serveis al mercat internacional, especialment als Estats Units, Mèxic i Nord-Àfrica. La presència als mercats europeus, principalment França, Alemanya i el Regne Unit i en menor mesura Portugal, ha mantingut lleugerament des del 7,4 per cent de 2005 al 9,1 per cent de 2006.

De la mateixa manera, la facturació conjunta adreçada als mercats nacionals: català o espanyol s'ha mantingut força estable entorn al 22 per cent durant aquest període. Tanmateix, resulta molt significatiu com la millora de la conjuntura econòmica s'ha traduït en un augment de les vendes adreçades a la comarca del Maresme.

Els resultats de l'enquesta de l'*Observatori de la Competitivitat Empresarial* també poden resultar útils a l'hora de ponderar el posicionament en el mercat de les empreses. Amb aquesta intenció, la gràfica 18 recull la valoració –en una escala d'1 (dolent) a 5 (molt bo)– de la posició competitiva de les empreses de l'*Observatori* durant el primer semestre de 2006 en relació a un seguit d'aspectes que condicionen positivament o negativament la competitivitat de la seva activitat industrial i/o comercial i les compara amb els resultats obtinguts durant el segon semestre de l'any 2005.

Els resultats de la gràfica 18 mostra que la puntuació de les distintes variables considerades no ha variat excessivament entre els anys 2005 i 2006. Amb tot, quasi el 94 per cent de les empreses consultades opina que la seva posició competitiva ha millorat en els darrers 5 anys.

Gràfica 18. Nivell de satisfacció amb la localització

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

De totes maneres, ara com fa un any, les empreses de l'*Observatori* a l'hora de ponderar el grau de competitivitat valoren especialment la qualitat dels productes (4,4), la gestió comercial i servei al client i la qualitat de la direcció (4), però també la professionalitat dels treballadors, la flexibilitat productiva i l'amplitud i varietat de gamma (3,9).

Per contra, i en correspondència amb unes estratègies empresarial que defugen la competència via preus i costos, les empreses continuen considerant els costos de fabricació com la variable menys significativa en la seva posició competitiva.

Evolució de l'Indicador sintètic de competitivitat empresarial

En aquest punt recuperem l'*Indicador Sintètic de Competitivitat del Maresme (ISCM)*, una mesura eclèctica que resumeix en un sol valor el conjunt de dades recollides en les diverses enquestes semestral de l'*Observatori*.

En particular, i tal com apuntàvem en la primera edició, l'*ISCM*, mitjançant una de les tècniques de l'anàlisi factorial (anàlisi de components principals⁴), agrega i integra els indicadors de mercats, estratègies, tecnologies, recerca, desenvolupament i innovació explicitats en els apartats anteriors en un únic indicador, que permet capturar l'evolució de la competitivitat, entesa en sentit ampli, d'una sèrie d'empreses que per la seva dimensió i característiques són una referència molt representativa del dinamisme de l'activitat econòmica del Maresme.

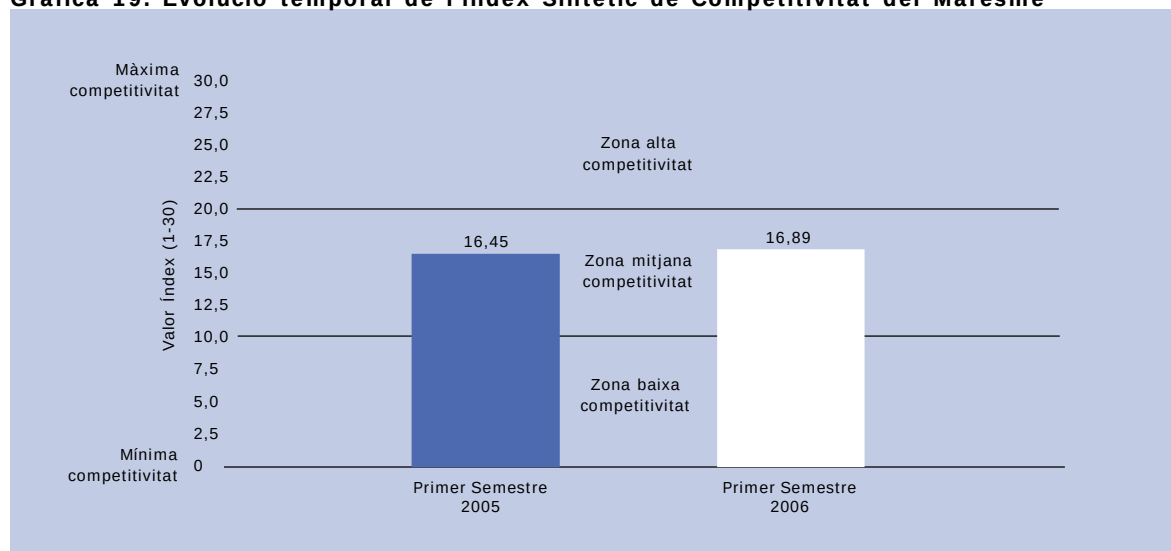
L'*ISCM* es calcula anualment i els valors que pot adoptar en cada període oscil·len en un interval comprés entre 0 i 30. Així, quan l'*Índex* pren un valor mínim de 0 determina que la competitivitat de les empreses enquestades és nul·la. Contràriament, si l'*Índex* arribés a assolir un valor màxim de 30 significaria que les empreses han atorgat la màxima puntuació possible a totes les qüestions consultades.

A la pràctica, aquests valors mínims i màxims esdevenen una referència útil a l'hora de ponderar l'evolució al llarg del temps de la posició competitiva de les empreses del Maresme que formen part de la mostra de l'*Observatori*.

Els resultats de l'*ISCM* en el primer semestre de 2006 i la seva evolució en el darrer any es recullen a la gràfica 19. Com es pot apreciar, el valor de l'*ISCM*(2006) ha presentat un valor de 16,89, un import lleugerament més elevat que el registrat durant el primer semestre de 2005, igual a 16,45. Per tant, entre 2005 i 2006, la taxa de variació de l'*ISCM* ha estat 2,67 per cent, la qual cosa significa que la competitivitat de les empreses del Maresme, mesurades a través d'aquest *Índex Sintètic*, ha augmentat en l'últim any.

Amb tot, i tenint en compte l'interval 0-30 que acota l'*Índex*, es pot considerar que els valors *ISCM*(2006) de 16,89 –a l'igual que prèviament l'*ISCM*(2005) de 16,45– continuen movent-se en la zona mitjana del rang de valoració, i per tant les empreses de la comarca hauran de continuar el seu esforç de millora constant per tal d'arribar a situar-se en la banda alta de competitivitat que defineix aquest *Índex Sintètic*.

Gràfica 19. Evolució temporal de l'Índex Sintètic de Competitivitat del Maresme

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

En aquest sentit, els 10 aspectes que semblen més rellevants en l'augment de la competitivitat de les empreses de l'*Observatori*, empreses que per la seva dimensió i característiques són una mostra qualitativament molt representativa del dinamisme de l'activitat econòmica del Maresme són, actualment i a partir de les ponderacions obtingudes de l'anàlisi estadística, les que es detallen en el quadre 4.

Així, amb caràcter general, la formació dels treballadors, el grau d'internacionalitat de les companyies, els aspectes vinculats amb la recerca, desenvolupament i innovació i l'ús de noves tecnologies guanyen pes a l'hora d'explicar l'evolució de la competitivitat de les empreses del Maresme. En particular, la qualificació del personal tècnic i el seu grau de formació, el nombre de tècnics qualificats, la disposició d'una certificació de qualitat del producte i comptar amb un sistema integrat de gestió de la informació són els quatre factors que expliquen gairebé un 77 per cent de l'increment en l'*ISCM* durant aquest període.

Quadre 4. Evolució dels factors claus en la competitivitat de les empreses del Maresme

	1r semestre 2006	1r semestre 2005
1	El percentatge de tècnics qualificats	El percentatge de tècnics qualificats
2	El percentatge de treballadors amb formació tècnica i universitària	El percentatge de treballadors amb formació tècnica i universitària
3	Disposar d'una certificació de qualitat pel producte	Disposar d'una certificació de qualitat pel producte
4	Disposar de treballadors formats en TIC's	Disposar d'un pla anual de contingència informàtica
5	Disposar de sistema integrat per obtenir i gestionar la informació que es genera amb els clients	Disposar de videoconferència, eines d'explotació de la informació així com una pàgina web en diversos idiomes
6	Gestionar la innovació	Gestionar la innovació
7	Realitzar un us continuat d'eines per generar nous productes	Realitzar un us continuat d'eines per generar nous productes
8	Cooperar amb centres universitaris en temes de recerca i innovació	Cooperar amb centres universitaris en temes de recerca i innovació
9	Tenir un mercat d'actuació el més internacional possible	Tenir un mercat d'actuació el més internacional possible
10	Tenir una major freqüència d'actualització de la pàgina web	Valoració positiva de la posició competitiva de la pròpia empresa en termes de qualitat dels productes, innovació dels productes, disseny i comunicació de marketing

Font: Elaboració pròpia a partir d'una estimació econòmica dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat

Com es pot comprovar, 7 d'aquests 10 factors es mantenen respecte a l'informe del primer semestre de 2005. La novetat prové de la incorporació com a variables explicatives rellevants de la *"formació en TIC's"*, la major *"freqüència d'actualització de la pàgina web"* i la disposició d'un *"sistema integrat de gestió de la informació"*, elements que substitueixen la *"valoració positiva en el mercat"*, la tinença d'aparells de *"video-conferència"* i l'existència d'un *"pla de contingència informàtica"*.

ANÀLISI DE L'EVOLUCIÓ DE LES PERSPECTIVES EMPRESARIALS DE LA COMARCA

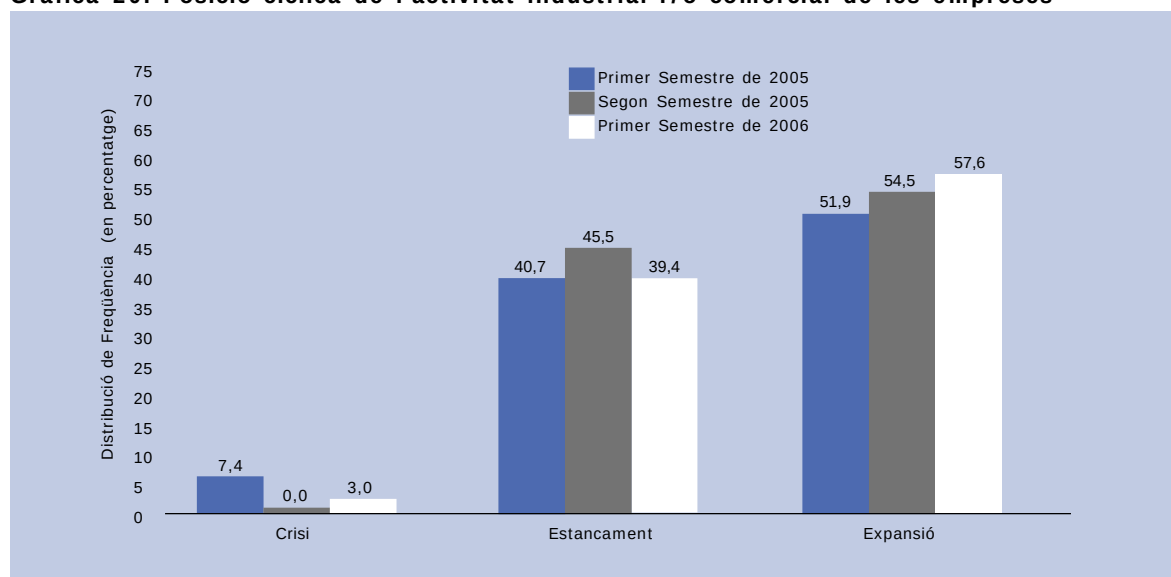
La millora de la conjuntura econòmica i de les expectatives empresarials en el conjunt de Catalunya durant la primera meitat de 2006 i que destacàvem a la primera part d'aquest Informe, també ha tingut el seu reflex en un major dinamisme de l'activitat empresarial a la comarca del Maresme, tot confirmant les tendències que ja apuntaven els resultats de l'*Observatori de la Competitivitat Empresarial* del segon semestre de 2005.

Així, l'element més destacable que revelen les dades sobre la posició cíclica de l'activitat industrial i/o comercial, recollides a la gràfica 20, és que durant els primers sis mesos de 2006 aproximadament el 58 per cent de les empreses que integren la mostra de l'*Observatori* manifestaven que la seva activitat industrial i/o comercial travessava una fase de creixement, un registre més de 3 punts superior a l'últim semestre de 2005 i 5,7 punts per sobre dels valors mostrats ara fa un any. Paral·lelament, el percentatge

d'empreses que consideren que el seu negoci viu una fase d'estancament s'ha reduït en més de 6 punts respecte el darrer semestre de 2005, situant-se en el 39,4 per cent, el mateix valor registrat a principis de 2005.

Per contra, el nombre d'empreses consultades que es declara en crisi augmenta respecte el semestre anterior en 3 punts percentuals, com a conseqüència de les males perspectives en algunes de les empreses del sector tèxtil i de la confecció que formen part de la mostra. Però malgrat aquest augment, les empreses que consideren que la seva activitat industrial o comercial travessa un període de crisi s'ha reduït a la meitat en l'últim any, en passar d'un valor del 7,4 per cent a un del 3 per cent.

Gràfica 20. Posició cíclica de l'activitat industrial i/o comercial de les empreses

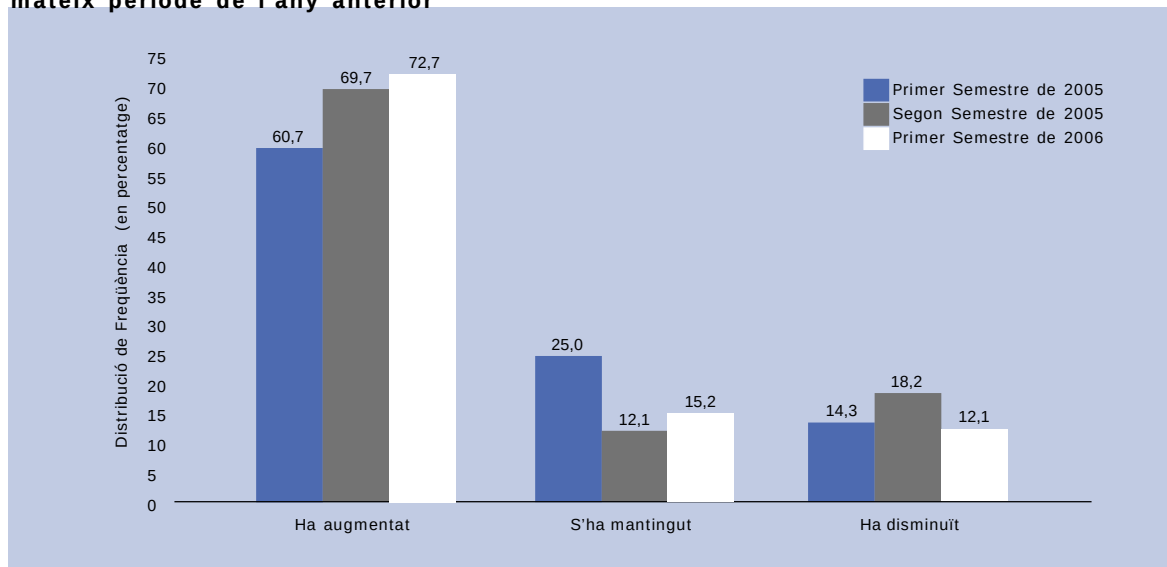

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Com a conseqüència d'aquesta dinàmica tan positiva, l'augment mitjà de vendes declarat per les empreses consultades per l'*Observatori* durant el primer semestre de 2006 és del 13 per cent, 2 punts superior a l'increment de vendes experimentat al primer semestre de 2005 i 7 dècimes més que el darrer semestre de 2005.

L'anàlisi detallada de les xifres posa de manifest que en quasi el 73 per cent dels casos la facturació de les empreses ha augmentat en els darrers sis mesos, un percentatge 3 punts superior al del semestre anterior i 12 punts major al de l'últim any. Per altra banda, la proporció d'empreses que consideren que la seva facturació s'ha estancat ha augmentat fins el 15,6 per cent, principalment indústries del sector de la construcció.

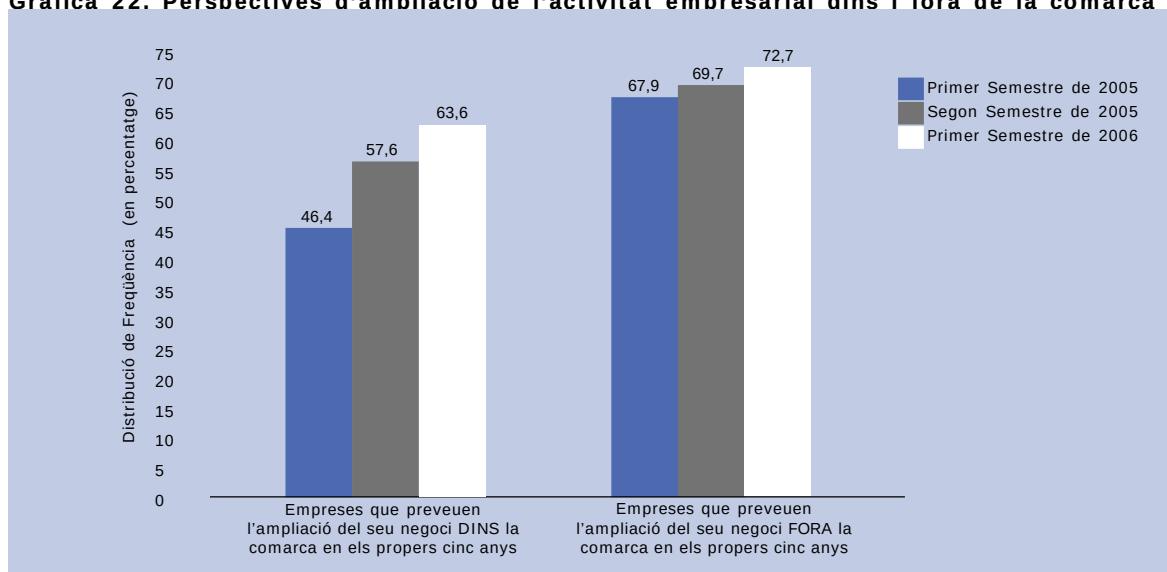
Malgrat aquesta millora de la conjuntura econòmica i empresarial, un 12 per cent de les empreses enquestades declaren que les seves vendes durant el primer semestre de 2006 ha disminuït respecte l'any anterior, un percentatge inferior al registrat en 2005 i imputable sobretot a la conjuntura del sector del tèxtil i de la confecció.

Gràfica 21. Variació de les vendes de les empreses en el darrer semestre respecte el mateix període de l'any anterior

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Paral·lelament, la consolidació de la conjuntura econòmica favorable de principis de 2006 explica que, aproximadament, el 63,6 per cent de les empreses que integren la mostra manifestin la voluntat decidida d'ampliar la seva activitat al Maresme durant els propers cinc anys, mentre que quasi el 73 per cent preveu expandir el seu negoci fora de la comarca.

Aquestes xifres recollides a la gràfica 22 reforcen la tendència que ja s'apuntava durant el segon semestre de 2005 i, a més, contribueixen a esvaïr definitivament els recels sobre l'evolució de les perspectives empresarials que podien existir a principis de 2005, com a conseqüència de les diferències en la voluntat empresarial d'ampliar la seva activitat comercial o industrial dins i fora de la comarca. De fet, aquest biaix cap a l'expansió fora de la comarca s'explica, principalment, per la pròpia naturalesa de les empreses que conformen la mostra de *l'Observatori de la Competitivitat Empresarial*: empreses de dimensió mitjana i gran, l'escala d'operacions de les quals és nacional, estatal o internacional i, per tant, supera l'àmbit comarcal (veure gràfica 17).

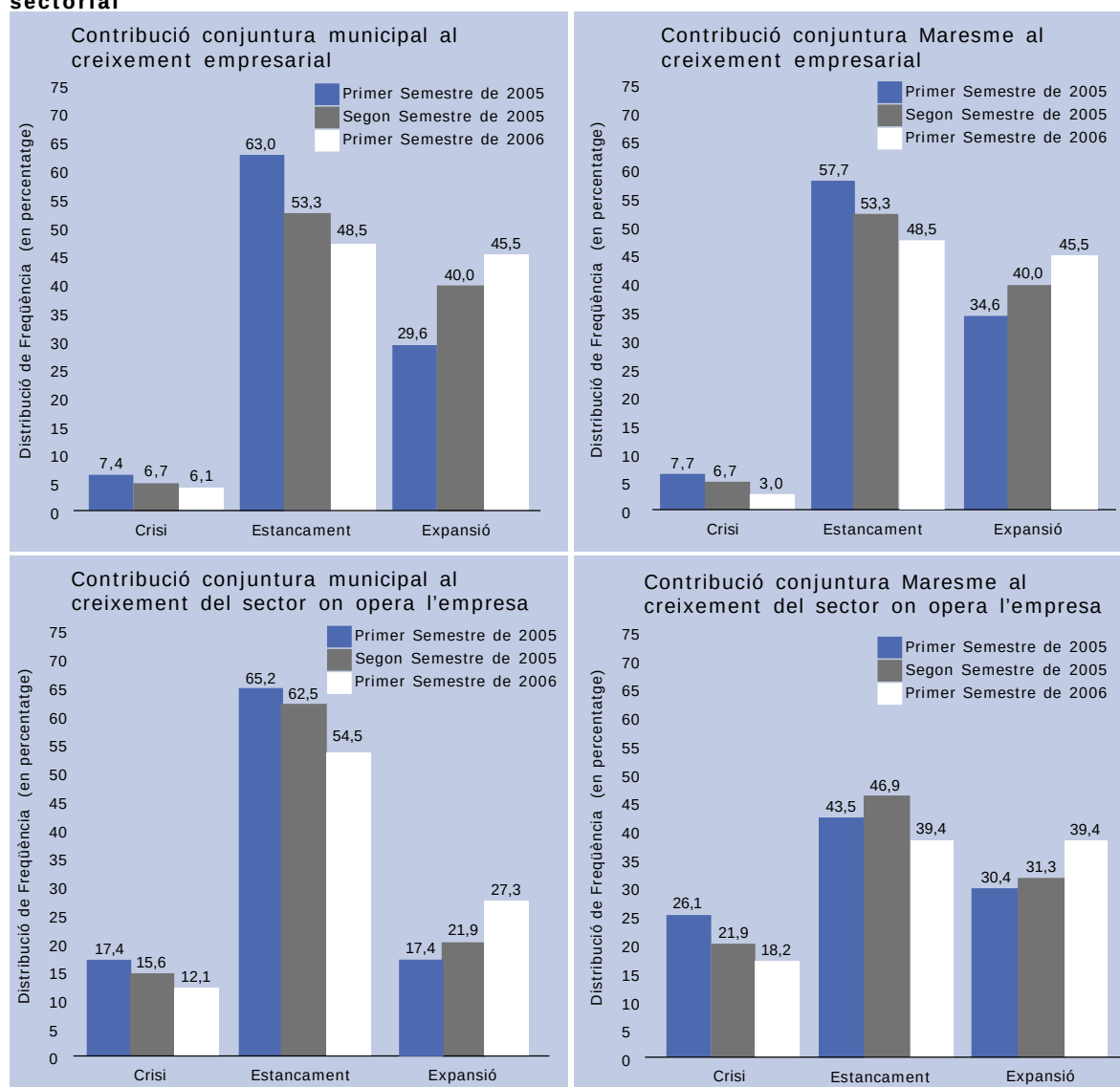
Gràfica 22. Perspectives d'ampliació de l'activitat empresarial dins i fora de la comarca

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Finalment, la millora continuada de les expectatives observada el darrer any també ha influït positivament en la percepció de les empreses entrevistades sobre l'evolució particular de la conjuntura dels municipis on estan instal·lades, sobre la situació econòmica de la comarca del Maresme i la seva influència sobre l'activitat empresarial o sectorial.

Així com es pot apreciar a la gràfica 23, la proporció d'empreses que consideren que el municipi on localitzen la seva activitat viu un període d'expansió econòmica s'ha incrementat entre el segon semestre de 2005 i el primer semestre de 2006, del 40 per cent al 45,5 per cent. De la mateixa manera, el percentatge d'empreses que perceben que la comarca del Maresme està experimentant una fase de creixement ha augmentat durant tot 2005, per situar-se en més del 45 per cent en la primera meitat de 2006. Alhora, el nombre d'empreses que valoraven la conjuntura municipal o comarcal com d'estancament o fins i tot de crisi s'ha reduït ostensiblement en el darrer any i, lògicament, aquesta circumstància ha beneficiat el desenvolupament de l'activitat industrial i comercial i, per extensió, del sector on operen les empreses de l'*Observatori*, malgrat que com apuntàvem més amunt el seu àmbit d'operacions és nacional, estatal o internacional.

Gràfica 23. Contribució de la conjuntura municipal i comarcal al creixement empresarial i sectorial

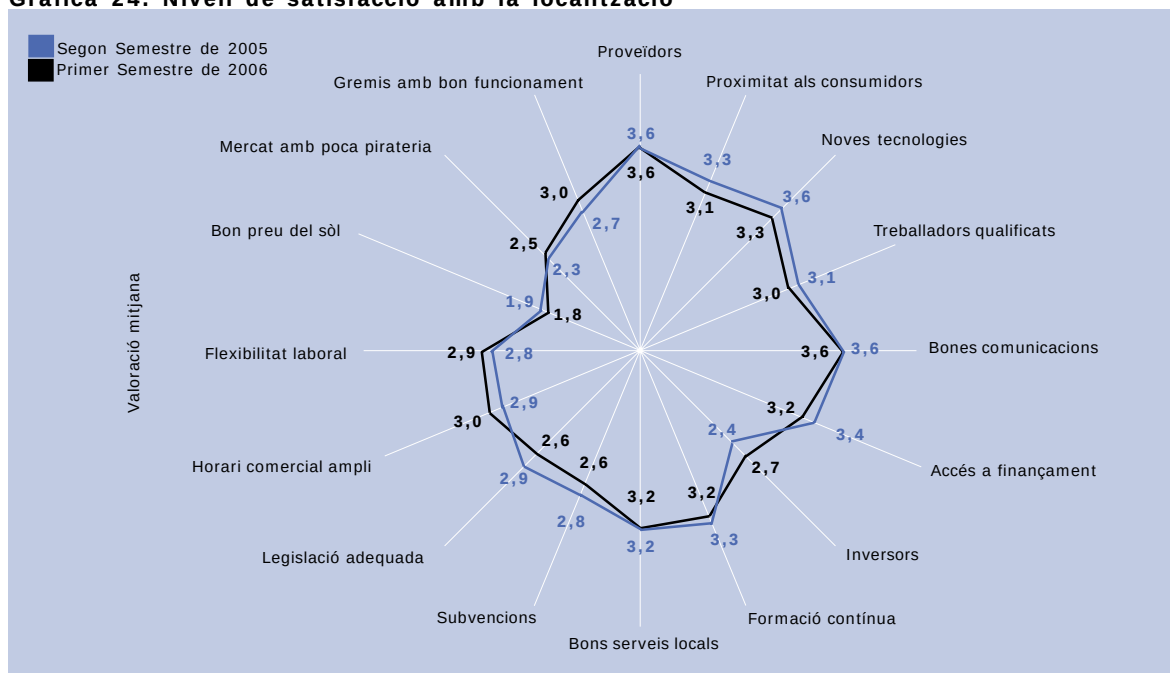

VALORACIÓ DE LA COMPETÈNCIA TERRITORIAL

Tal com assenyalàvem a l'anterior edició, els resultats de l'enquesta de l'*Observatori de la Competitivitat Empresarial* també poden resultar útils a l'hora de valorar les facilitats que proporciona el territori on es localitza l'activitat de les empreses entrevistades i la influència en la seva estratègia competitiva.

Amb aquest esperit, la gràfica 24 recull la valoració –en una escala d'1 (dolent) a 5 (molt bo)– del nivell de satisfacció de les empreses durant el primer semestre de 2006 en relació a un seguit d'aspectes que condicionen positivament o negativa l'exercici de la seva activitat industrial i/o comercial i les compara amb els resultats obtinguts durant el segon semestre de l'any 2005.

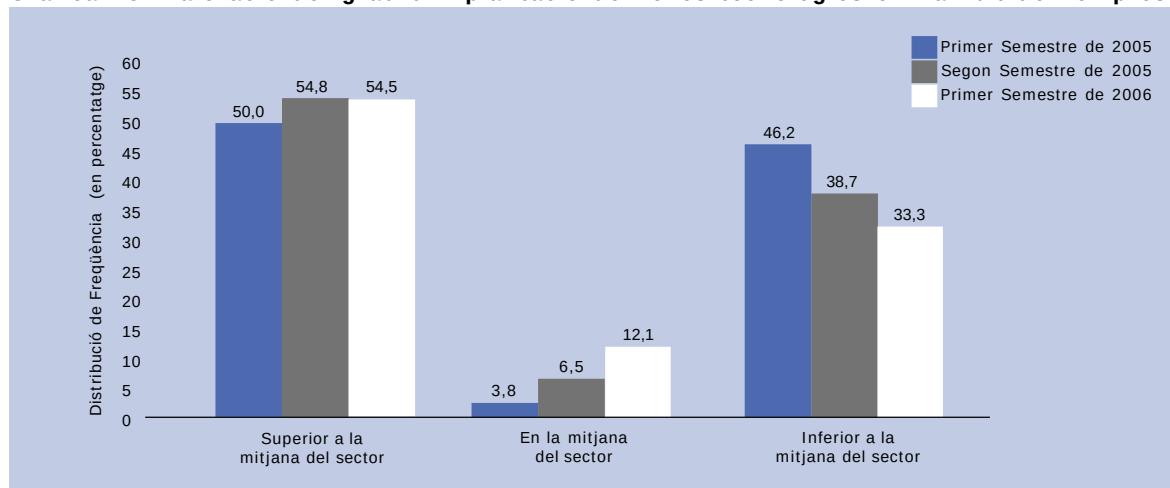
Gràfica 24. Nivell de satisfacció amb la localització

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Com es pot comprovar, a l'hora de ponderar les bondats o els defectes de la localització, les empreses de l'*Observatori* valoren especialment la possibilitat de comptar amb unes bones infraestructures de comunicació, la facilitat en l'accés a noves tecnologies (3,6), unes condicions de finançament avantatjoses (3,4), la presència d'institucions que facilitin la formació continuada dels seus treballadors (3,3), així com la proximitat als consumidors (3,3), l'existència de bons serveis locals i de treballadors qualificats (3,1). De fet s'observa com, en un escenari de creixent competència interna i externa, la pràctica totalitat dels aspectes valorats registren un augment de la puntuació respecte el segon semestre de 2005, destacant l'augment de la sensibilitat que adquireixen factors estratègics com la proximitat als proveïdors, l'accés a noves tecnologies i la facilitats de finançament en un context de tipus d'interès creixents, però també la necessitat d'una legislació adequada i d'ajuts institucionals com subvencions.

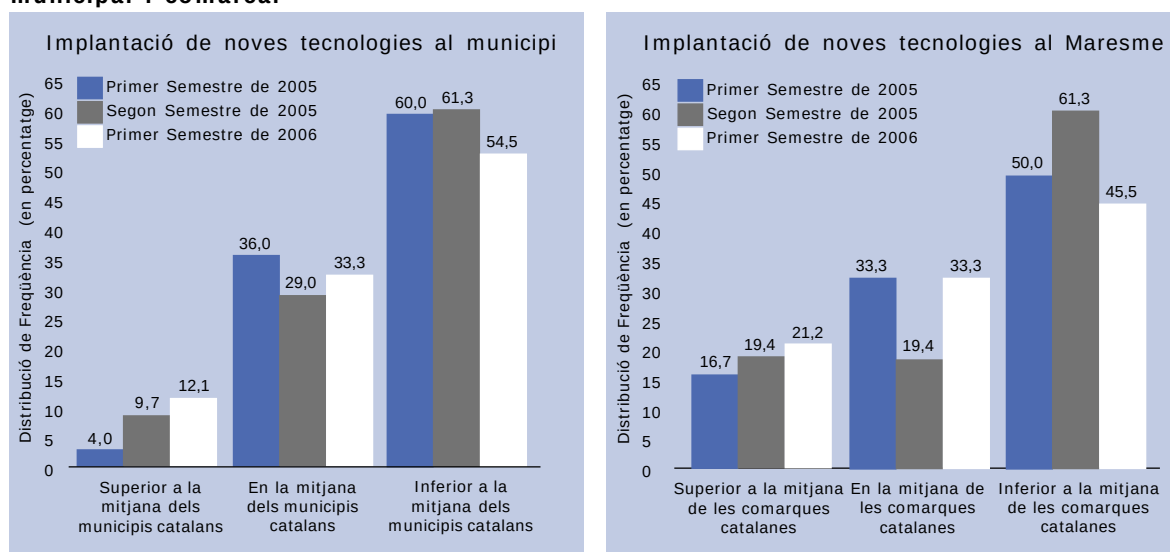
Per contra, les empreses continuen puntuant negativament el "bon preu del sòl" i els "mercats amb poca pirateria".

Gràfica 25. Valoració del grau d'implantació de noves tecnologies en l'àmbit de l'empresa

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Quant al grau d'implantació de noves tecnologies a l'àmbit de l'empresa, durant el primer semestre de 2006 les empreses de l'*Observatori* han intensificat l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació. Així ho testimonia el fet que més del 66 per cent de les empreses enquestades declari que la implantació d'aquests avenços és superior o igual a la mitjana del sector, una xifra 5,3 punts superior a la registrada a finals de 2005 i quasi 13 punts major a la de fa un any. Aquesta evidència coincideix amb la millora en la formació en TIC's que s'apuntava a la gràfica 8 i confirma l'avenç en el grau d'adequació tecnològica il·lustrat a la gràfica 11.

A més, com es pot apreciar a la gràfica 26, aquests resultats per primer cop han anat acompanyats d'una millora significativa de l'opinió de les empreses consultades sobre el grau d'implantació de les noves tecnologies a nivell municipal i comarcal. En aquest sentit, la valoració dels municipis en aquest aspecte per part d'algunes empreses ha augmentat des de quasi el 10 per cent del segon semestre de 2006 al 12 per cent del primer semestre de 2006.

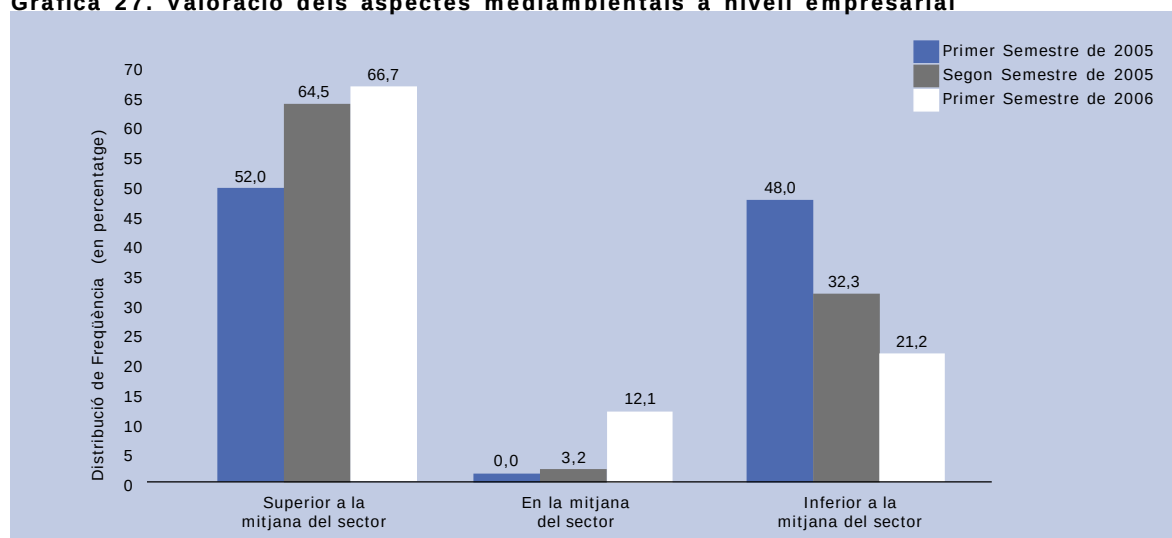
Gràfica 26. Valoració empresarial del grau d'implantació de noves tecnologies a l'àmbit municipal i comarcal

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Però l'element que és especialment remarcable és que la percepció per al conjunt del Maresme ha augmentat. Així, durant la primera meitat de 2005, el 50 per cent de les empreses de l'*Observatori* entenia que el grau d'implantació de les tecnologies de la comunicació i de la informació era inferior a la mitjana de les comarques catalanes. A finals de 2005 la xifra havia caigut fins el 39 per cent, però en canvi durant el primer semestre de 2006 el valor ha tornar a recuperar-se fins el 54,6 per cent, superior fins i tots als registres de començaments de 2005.

Per altra banda, durant el primer semestre de 2006, les empreses de l'*Observatori* han continuat els seus esforços per dur a terme una activitat industrial respectuosa amb el medi ambient. En aquest sentit, quasi el 78 per cent de les empreses consultades declara que el grau d'ambientalització del seu negoci o els estàndards ambientals en que es desenvolupa la seva activitat industrial és superior o igual a la mitjana del sector, la qual cosa comporta un increment de 11 punts respecte finals de 2005 i de més de 26 en relació als resultats d'un any abans.

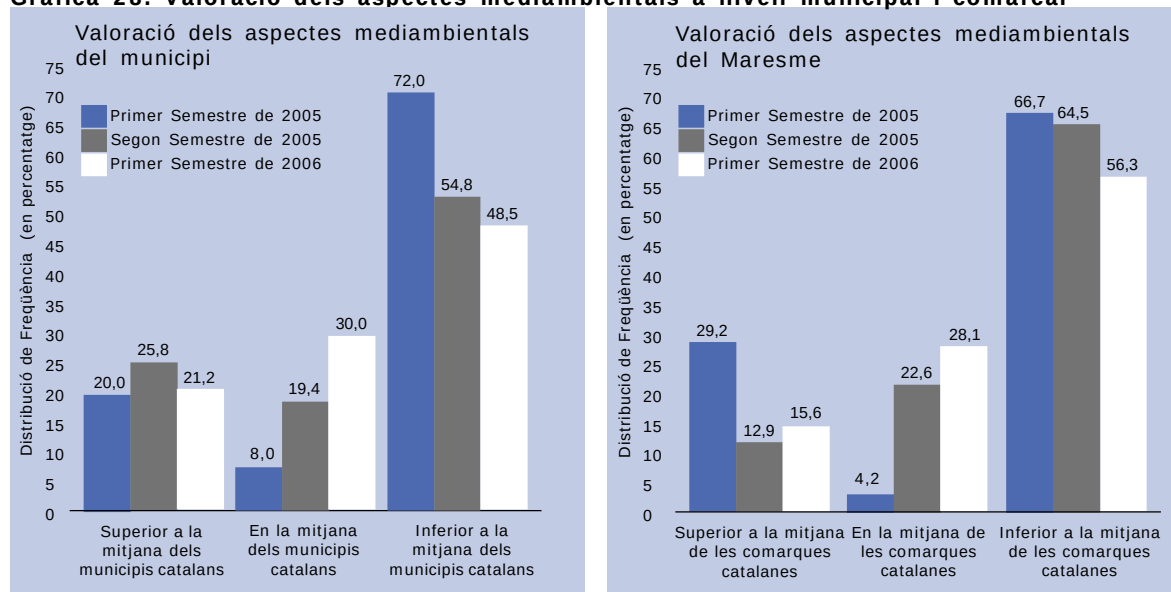
Gràfica 27. Valoració dels aspectes mediambientals a nivell empresarial

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Aquests avenços substancials també han anat acompanyats d'una millora de l'opinió de les empreses consultades sobre la valoració del medi ambient a nivell municipal i comarcal. Així, durant el primer semestre de 2006, el 51,5 per cent de les empreses declara que els estàndards ambientals del municipi on es localitza la seva activitat és superior o igual a la mitjana dels municipis catalans, una xifra netament superior al 28 i 45 per cent del primer i segon semestres de 2005.

Amb tot, com es pot apreciar el percentatge d'empreses que opinen que en aquest àmbit l'actuació del municipi és superior a la mitjana ha disminuït en 4,5 punts respecte el semestre anterior. Aquesta dinàmica s'explica, molt probablement, perquè la magnitud dels avenços assolits a finals de 2005, no s'ha reproduït durant la primera meitat de 2006, com així ho testimonia l'augment el nombre d'empreses que consideren que els aspectes mediambientals del municipi se situen en la mitjana d'altres ajuntaments.

Gràfica 28. Valoració dels aspectes mediambientals a nivell municipal i comarcal

Font: Elaboració pròpia a partir dels resultats de les enquestes de l'Observatori de la Competitivitat.

Quant a la valoració comarcal, finalment destacar que durant els sis primers mesos de 2006, el percentatge d'empreses de l'Observatori que considera que els estàndards ambientals del Maresme era superior o igual a la mitjana de les comarques catalanes ha estat del 43,7 per cent, una xifra inferior a la ponderació municipal però notablement superior a la mitjana del 35,5 per cent de l'any 2005.

notes

¹ Amb tot, la mostra d'empreses que hem escollit no es pot considerar com a representativa estadísticament, doncs no deixa de ser una selecció reduïda d'empreses del teixit empresarial de la comarca.

² S'han incorporat 6 empreses més: una en representació del sector primari, dues del sector químic, una de noves tecnologies, una promotora immobiliària i una del sector turístic i de l'hostaleria.

³ Si bé és cert que la importància relativa dels treballadors formats a les Escoles universitàries del Maresme és reduïda dins la mostra, també ho és que aquelles empreses que es nodreixen d'aquestes universitats ho fan gairebé en exclusiva.

⁴ L'objectiu de l'anàlisi factorial és analitzar l'estructura d'interrelacions (correlacions, en termes econòmics) entre un nombre elevat de variables i una sèrie de factors genèrics que aparentment presenten unes característiques subjacents comunes. Amb aquesta finalitat, s'han eliminat, prèviament, les qüestions o variables que no aportaven pràcticament variabilitat.

Un cop feta aquesta depuració s'ha aplicat, l'anàlisi de components principals amb la intenció d'aglutinar amb un únic valor el màxim d'informació possible. Cada factor està format per les variables originals ponderades segons el seu poder explicatiu.

Elaborat per:

escola
universitària
del maresme

Encarregat per:

Amb el suport de:

UNIÓ EUROPEA

Fons Social Europeu

Generalitat
de Catalunya
**Servei
d'Ocupació
de Catalunya**